

Het 'stuwmeer' of 'reservoir' van belangstellenden voor de opleiding tot GZ-psycholoog

Deelrapport 1 voor het programma APV

L. Flinterman
E. Vis
R. Batenburg

NIVEL
Kennis voor betere zorg

Het Nivel levert kennis om de gezondheidszorg in Nederland beter te maken. Dat doen we met hoogwaardig, betrouwbaar en onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek naar thema's met een groot maatschappelijk belang. 'Kennis voor betere zorg' is onze missie. Met onze kennis dragen we bij aan het continu verbeteren en vernieuwen van de gezondheidszorg. We vinden het belangrijk dat mensen in staat zijn om deel te nemen aan de samenleving. Ons onderzoek draait uiteindelijk om de vraag hoe we de zorg voor de patiënt kunnen verbeteren. Alle onderzoeken publiceert het Nivel openbaar, dat is statutair vastgelegd.

Juni 2021

ISBN 978-94-612-686-0

030 272 97 00

nivel@nivel.nl

www.nivel.nl

© 2021 Nivel, Postbus 1568, 3500 BN UTRECHT

Gegevens uit deze uitgave mogen worden overgenomen onder vermelding van Nivel en de naam van de publicatie. Ook het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning in artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Voorwoord

Het Nivel heeft in het voorjaar van 2021 verschillende onderzoeken uitgevoerd ter ondersteuning van het programma Adaptieve Psychologische Vervolgopleidingen (APV). Dit deelrapport richt zich op de groep masters in Nederland die een opleidingsplaats tot GZ-psycholoog en instroom in het beroep ambieert, maar deze vooralsnog nog niet hebben verkregen. Dit ‘stuwmeer’ of ‘reservoir’ van geïnteresseerden in de opleiding kan beleidsmatig vanuit verschillende perspectieven worden bekeken. Het doel van dit rapport is, zonder hierover een beleidsstandpunt in te nemen, feiten en cijfers te presenteren die de betreffende groep zo goed mogelijk beschrijven, zodat hiermee verder besluitvorming kan worden ondersteund.

Ten behoeve van het onderzoek is een begeleidingscommissie ingesteld waaraan de volgende personen hebben deelgenomen:

- Prof. dr. Anneloes van Baar (Professor Social and Behavioural Sciences/Education and Pedagogy/Clinical Child and Family Studies, Universiteit Utrecht)
- Prof. dr. Michiel Westenberg (Hoogleraar ontwikkelingspsychologie, Universiteit Leiden)
- Prof. dr. Marc Verbraak (Bijzonder Hoogleraar Gezondheidszorg psychologie, Radboud Universiteit)
- Dr. Yvonne Stikkelbroek (Universitair docent sociale wetenschappen/educatie en pedagogiek/Orthopedagogiek: Psychosociale problemen)

Vanuit het programma APV waren Rob Verrips (programmamanager en projectleider V&I), Corry den Rooijen (Programmameider AMV/APV) en Beatrijs de Leede (Projectleider DO&I) betrokken als opdrachtgever.

Wij danken de begeleidingscommissie, opdrachtgever, alle respondenten, vLOGO (Landelijk Overleg Geestelijke Gezondheidszorg Opleidingsinstellingen) en de Commissie Registratie en Toezicht (CRT) van de Federatie voor Gezondheidspsychologen en Psychotherapeuten (FGzPt) voor hun waardevolle bijdragen aan dit rapport.

De auteurs

Inhoud

Voorwoord	3
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
2 Methoden van onderzoek	9
2.1 Analyse van secundaire databronnen en bestanden	9
2.2 Primaire databron: de enquête onder masters met een belangstelling voor de GZ-opleiding	9
2.3 Presentatie en voorbehoud van de resultaten	10
3 De omvang van het ‘stuwmeer’ voor de opleiding tot GZ-psycholoog	11
3.1 Een eerste schatting op basis van afgegeven LOGO-verklaringen	11
3.2 Een tweede schatting op basis van de uitgezette enquête	11
4 Belangstelling voor de opleiding tot GZ-psycholoog: achtergronden en drijfveren van afgestudeerde masters in het stuwmeer	14
4.1 Achtergronden van masters in het stuwmeer	14
4.2 Belangstelling voor de opleiding tot GZ-psycholoog	17
4.3 Scholing en lidmaatschappen van de belangstellende masters	21
4.4 Taken in het huidige werk van masters in het stuwmeer	22
5 Samenvatting en discussie	25
Bijlage A Vragenlijst	28
Bijlage B Factsheet analyse LOGO-data	36

Samenvatting

Aanleiding en doel van dit onderzoek

Dit deelrapport beschrijft de uitkomsten van een onderzoek naar de afgestudeerde masters van de opleidingen psychologie-, (ortho)pedagogiek- en gezondheidswetenschappen in Nederland die belangstelling hebben om de opleiding tot GZ-psycholoog te volgen. Er zijn elk jaar meer afgestudeerden die ambiëren de opleiding tot GZ-psycholoog te volgen dan er GZ-opleidingsplaatsen beschikbaar zijn. Dit verschil tussen vraag en aanbod in opleidingsplaatsen is in de afgelopen jaren gecumuleerd tot een 'stuwmeer' of 'reservoir'. De vraag die nu voorligt, is hoe het 'stuwmeer' of 'reservoir' van afgestudeerde masters zich heeft ontwikkeld, uit welke groepen afstudeerrichtingen het bestaat, en wat de wensen en drijfveren van deze personen zijn ten aanzien van het volgen van de GZ-opleiding en het toetreden tot het beroep van GZ-psycholoog.

Wat is anno 2021 de omvang van het 'stuwmeer' voor de opleiding tot GZ-psycholoog?

De omvang van het 'stuwmeer' voor de opleiding tot GZ-psycholoog hangt af van de definitie daarvan. Wanneer men uitgaat van iedereen die begin 2021 een LOGO-verklaring heeft, en daarmee toegelaten kan worden tot de GZ-opleiding, dan bestaat het stuwmeer op dit moment uit ruim 6.500 afgestudeerde masters. Op de enquête die voor dit onderzoek is uitgezet reageerden ruim 1.200 afgestudeerden, waarvan de helft nog geen LOGO-verklaring had maar wel belangstelling heeft voor de GZ-opleiding en het beroep van GZ-psycholoog. Als we deze respons en de aantallen afgestudeerden met een relevante master ook mee laten wegen in het 'stuwmeer', dan is een schatting dat het stuwmeer op dit moment uit 6.500 tot 10.000 afgestudeerde masters bestaat.

Hoe het 'stuwmeer' of 'reservoir' zich in de toekomst zal ontwikkelen is van veel factoren afhankelijk. De instroom in het 'stuwmeer' zou door de opnieuw ingevoerde numerus fixus op de psychologie-opleiding mogelijk kunnen afnemen, maar alleen als ook het aandeel van de klinische afstudeerrichtingen hierbinnen niet verder zal toenemen. Daarnaast zal het 'stuwmeer' ook afnemen als er meer opleidingsplaatsen voor GZ-psychologen beschikbaar komen en/of een versnelde of verkorte instroom mogelijk zal worden.

Wat zijn anno 2021 de kenmerken van de belangstellenden voor de GZ-opleiding?

Ook de masters die nu (nog) geen LOGO-verklaring bezitten, hebben volgens de open enquête een vooropleiding die toegang zou geven tot de opleiding tot GZ-psycholoog. Bijna 90% is vrouw, de leeftijdsverdeling kent een grote groep van 26-32 jaar, maar ook een grote groep van 40 jaar en ouder. Driekwart heeft een (relevante) master psychologie afgerond, de rest deed (ortho)pedagogiek. De meesten geven aan werkzaam te zijn binnen de GGZ, enige jaren werkervaring te hebben, en extra scholing te hebben opgedaan in de vorm van relevante cursussen en opleidingen zoals CGT (cognitieve gedragstherapie) en EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing). De groep belangstellenden voor de GZ-opleiding lijkt qua achtergrondkenmerken en loopbaan erg op de personen die nu reeds in opleiding zijn tot GZ-psycholoog.

De helft van de respondenten zou een voorkeur hebben voor de differentiatie volwassen en/of ouderen van de GZ-opleiding, een derde voor kinderen en jeugd. Desgevraagd worden carrière, BIG-registratie en interesse in het vak als de belangrijkste drijfveren genoemd. De meeste respondenten geven aan al basistaken van GZ-psychologen in de praktijk uit te voeren, zelfstandig of onder

begeleiding. Het gaat dan om taken als psycho-educatie, het maken van behandelplannen, multidisciplinair samenwerken en diagnostisch onderzoek.

In hoeverre zijn de personen met een LOGO-verklaring nog steeds geïnteresseerd in een opleidingsplaats tot GZ-psycholoog?

Van de deelnemers aan de enquête die een LOGO-verklaring heeft, is 97% nog steeds geïnteresseerd in een opleidingsplaats. Van deze groep heeft 21% al minimaal 1 verlenging aangevraagd. Het merendeel (86%) geeft aan deze ook na vijf jaar te verlengen indien nodig.

In hoeverre zijn de belangstellenden geïnteresseerd in een vrijstellings- en/of EVC-traject voor een opleidingsplaats tot GZ-psycholoog?

De deelnemers aan de vragenlijst zijn nagenoeg allemaal geïnteresseerd in een EVC- of vrijstellingstraject. Slechts 2% geeft aan hier geen interesse in te hebben. Het merendeel zou dit het liefste doen bij de huidige werkgever. Daarnaast geeft een meerderheid aan het belangrijk te vinden dat een vrijstellings- of EVC-traject een reële kans op toelating tot de opleiding tot GZ-psycholoog geeft.

Onderzoeksmethode

Dit deelrapport baseert zijn feiten en cijfers op verschillende bronnen. Het bouwt voort op gegevens die ter beschikking zijn gesteld door de vereniging vLOGO en de Commissie Registratie en Toezicht (CRT) van de Federatie voor Gezondheidspsychologen en Psychotherapeuten (FGzPt). Het grootste gedeelte van dit rapport beschrijft de uitkomsten van een vragenlijst die via de (beroeps)verenigingen NIP, NVO en VGCT, en via sociale media en oproepen onder de aandacht is gebracht bij afgestudeerde master-psychologen, (ortho)pedagogen en gezondheidswetenschappers die potentieel ambiëren de opleiding tot GZ-psycholoog te volgen (en het beroep van GZ-psycholoog te vervullen).

1 Inleiding

De interesse in de opleiding tot GZ-psycholoog is al jaren groter dan het aantal beschikbare opleidingsplaatsen. Hierdoor is er een 'stuwmeer' of 'reservoir' (verder: stuwmeer) ontstaan van afgestudeerden psychologen, (ortho)pedagogen en gezondheidswetenschappers, die in aanmerking willen komen voor de tweejarige postmaster-opleiding tot GZ-psycholoog en het beroep van GZ-psycholoog. De discussie over het stuwmeer wordt bemoeilijkt door het feit dat de omvang van het stuwmeer niet bekend is en de toekomstige omvang van verschillende factoren afhankelijk is. Ook zijn geen representatieve gegevens bekend over de masters in het stuwmeer. Zo is van belang te weten in welke sectoren zij werkzaam zijn, welke loopbaan zij tot nu toe hebben gevolgd, waar hun ambitie voor de opleiding tot GZ-psycholoog en het beroep op gestoeld is en of zij al taken van GZ-psychologen in de praktijk zelfstandig uitvoeren. Dit onderzoek heeft deze gegevens over het stuwmeer, voor zover bekend, voor het eerst en zo goed en breed mogelijk in kaart gebracht. Daarbij zijn verschillende secundaire bronnen benut die worden beschreven in hoofdstuk 2. De volgende hoofdstukken bieden de resultaten waarmee de volgende onderzoeksvragen worden beantwoord:

- Wat is anno 2021 de omvang van het stuwmeer voor de opleiding tot GZ-psycholoog afhankelijk van een smallere (masters met een LOGO-verklaring¹) of bredere definitie (alle afgestudeerden die mogelijk interesse hebben GZ-psycholoog te worden)? Hoe heeft deze omvang zich de afgelopen jaren ontwikkeld?
- Wat zijn anno 2021 de (achtergrond)kenmerken van de personen in het 'stuwmeer' in termen van: leeftijd, geslacht, vooropleiding, jaar van afstuderen, extra opleidingen of trainingen, het hebben (gehad) van een LOGO-verklaring, werksituatie, werkervaring, sector, hoe lang men al zoekt/heeft gezocht naar een opleidingsplaats, het uitvoeren van taken die horen bij het competentiegebied van GZ-psychologen en (nader te bepalen, relevante) 'EVC's'?
- Hoe heeft de samenstelling van het stuwmeer zich de afgelopen jaren ontwikkeld?
- In hoeverre zijn de personen met een LOGO-verklaring in het 'stuwmeer' anno 2021 nog steeds geïnteresseerd in een opleidingsplaats tot GZ-psycholoog?
- In hoeverre zijn de personen in het stuwmeer anno 2021 ook geïnteresseerd in een (nader te bepalen) vrijstellings- en/of EVC-traject voor een opleidingsplaats tot GZ-psycholoog?
- In hoeverre voeren geïnteresseerden in een opleidingsplaats al 'GZ-taken' uit?

¹ Een LOGO-verklaring is een verklaring die aangeeft dat iemand aan alle vooropleidingseisen en/of werkervaringseisen heeft voldaan om te mogen solliciteren voor de opleiding tot GZ-psycholoog. Zonder deze verklaring kan men niet solliciteren.

De opleiding tot GZ-psycholoog

De opleiding tot GZ-psycholoog is een tweejarige post-master opleiding. Met de juiste werkervaring kunnen mensen met verschillende opleidingsachtergronden in de opleiding instromen. De belangrijkste vooropleidingen die men heeft gevolgd voor men begint met de opleiding tot GZ-psycholoog zijn: psychologie (met klinische master), orthopedagogiek en gezondheidswetenschappen (met de master mental health). Middels een LOGO-verklaring laten afgestudeerde masterstudenten zien dat ze voldoen aan de eisen om in te mogen stromen tot de opleiding tot GZ-psycholoog. De verklaring is vijf jaar geldig en kan 1 keer worden verlengd, mits men in de tussentijd nog steeds relevante werkervaring heeft opgedaan. De opleiding vindt voor een groot deel plaats in de praktijk: in een praktijkopleidingsinstelling in één van de sectoren waar GZ-psychologen werkzaam zijn. Daarnaast volgt men verschillende vakken op het opleidingsinstituut. Binnen de opleiding zijn verschillende differentiaties, gericht op ouderen, volwassenen of kinderen.

In hoofdstuk 2 wordt de methode van dit onderzoek beschreven. De hoofdstukken 3 en 4 beschrijven de resultaten van de enquête en in hoofdstuk 5 worden de vijf onderzoeksvragen samenvattend beantwoord.

2 Methoden van onderzoek

Om de omvang van het stuwmeer te bepalen is er gebruik gemaakt van verschillende databronnen waaronder de gegevens van vLOGO (Landelijk Overleg Geestelijke Gezondheidszorg Opleidingsinstellingen), DUO en TOP opleidingsplaatsen. Daarnaast is er voor het beantwoorden van de andere onderzoeksvragen een enquête uitgezet onder afgestudeerde psychologen, (ortho)pedagogen en gezondheidswetenschappers. De opzet hiervan wordt hieronder beschreven.

2.1 Analyse van secundaire databronnen en bestanden

Om de omvang van het stuwmeer te bepalen is er gebruik gemaakt van verschillende databronnen voor de jaren 2019 en 2020. Hierbij is gebruik gemaakt van gegevens van stichting vLOGO die de LOGO verklaringen afgeeft die men nodig heeft om toegelaten te worden tot de opleiding tot GZ-psycholoog. Daarnaast zijn er gegevens gebruikt van DUO over het aantal afgestudeerden psychologen, (ortho)pedagogen en gezondheidswetenschappers. Hiertoe is bij DUO een zogenaamde maatwerktabel aangevraagd waarin ook onderscheid kan worden gemaakt in Nederlandse en internationale studenten. Tenslotte is gebruik gemaakt van gegevens van TOP opleidingsplaatsen over het aantal aangevraagde en beschikte opleidingsplaatsen per jaar.

2.2 Primaire databron: de enquête onder masters met een belangstelling voor de GZ-opleiding

2.2.1 De enquête

Er is een enquête ontwikkeld om de hiervoor beschreven onderzoeksvragen te beantwoorden, en zo de kenmerken, keuzes en motivaties van afgestudeerde masters met een belangstelling voor de GZ-opleiding nader te kunnen onderzoeken. De enquête had de volgende structuur:

- Het eerste deel van de enquête bestond uit algemene vragen over onder andere leeftijd, geslacht en gevolgde opleidingen en cursussen;
- Vervolgens werden er vragen gesteld over de belangstelling voor de opleiding tot GZ-psycholoog. Heeft men belangstelling, onder welke voorwaarden, heeft men al gesolliciteerd, etc.;
- Tenslotte werden er vragen gesteld over de werkervaring en welke GZ-taken men tijdens het werk al uitvoert.

In de vragenlijst werden meerkeuzevragen afgewisseld met open vragen. De vragenlijst is in zijn geheel terug te vinden in bijlage A.

2.2.2 Dataverwerking, respons en representativiteit

De vragenlijst is in april tot en met juni uitgezet middels een open link. Hiervoor is gekozen omdat de doelgroep voor de enquête erg breed is en niet gemakkelijk strikt in kaart te brengen. De link kon zo verspreid worden via het netwerk van het NIP, NVO, VGCT en via sociale mediakanalen van het Nivel en andere partijen. Via het NIP en NVO is er in de periode dat de vragenlijst open stond meerdere

keren aandacht aan de vragenlijst besteed middels nieuwsbrieven en mailingen aan hun leden. In totaal hebben 1.213 afgestudeerde masters gerepondeerd. Door de open link kon in theorie iemand de vragenlijst meerder keren invullen. Hierop is gecontroleerd in de analyse, door het excluseren van vragenlijsten met dezelfde IP adressen met vergelijkbare antwoorden. Verder zijn er alleen volledig ingevulde enquêtes meegenomen in de analyses.

2.3 Presentatie en voorbehoud van de resultaten

De resultaten van dit onderzoek worden in de volgende hoofdstukken gepresenteerd. Deze zijn geordend naar de onderwerpen behorende bij de onderzoeksvragen. De resultaten van de enquête worden waar relevant uitgesplitst naar geslacht of vooropleiding. Rekening moet worden gehouden met mogelijke selectiviteit in de respons op de open enquête. De groep is mogelijk geen representatieve afspiegeling van de totale groep die een relevante master in de psychologie, (ortho)pedagogiek en gezondheidswetenschappen heeft afgerond. Het is ook niet mogelijk om na te gaan of zij een goede afspiegeling zijn van de totale groep masters met een belangstelling voor de GZ-opleiding, aangezien deze populatie niet bekend is. Daarom is het ook niet goed mogelijk om hiervoor te corrigeren (met bijvoorbeeld een weegfactor).

Wel kan een vergelijking worden gemaakt tussen de groep afgestudeerden met en zonder LOGO-verklaring. Bij de eerste groep mag er vanuit worden gegaan dat zij belangstelling voor de GZ-opleiding hebben. Het aanvragen van een LOGO-verklaring betekent immers dat zij actief en direct op een opleidingsplaats kunnen solliciteren. De tweede groep, zonder LOGO-verklaring, is in die zin 'latent' belangstellend. Zoals zal blijken, lijken beide groepen wel op elkaar, en blijkt de responsgroep met een LOGO-verklaring een goede afspiegeling te zijn van de totale groep geregistreerd bij vLOGO. Voor de responsgroep zonder LOGO-verklaring moet aangenomen worden dat zij een selectieve groep vormen. Zij hebben immers de moeite genomen de enquête in te vullen, en daarmee gehoor gegeven aan de oproep om de belangstelling voor de GZ-opleiding in kaart brengen.

3 De omvang van het ‘stuwmeer’ voor de opleiding tot GZ-psycholoog

De omvang van het stuwmeer voor de opleiding tot GZ-psycholoog hangt af van de definitie van wanneer iemand tot het stuwmeer wordt gerekend. In dit hoofdstuk geven we een schatting van de omvang van het stuwmeer volgens twee verschillende definities en methoden. Dit geeft met een bandbreedte de minimale en maximale omvang van het stuwmeer aan. Deze aantallen worden ook afgezet tegen (1) het aantal opleidingsplaatsen waar jaarlijks behoefte aan is vanuit de opleidingsinstellingen en (2) het aantal personen dat ieder jaar daadwerkelijk in opleiding tot GZ-psycholoog komt.

3.1 Een eerste schatting op basis van afgegeven LOGO-verklaringen

Een eerste schatting van het stuwmeer wordt gevormd door alle afgestudeerde masters die een LOGO-verklaring hebben maar nog niet in opleiding tot GZ-psycholoog zijn. Deze LOGO verklaring heeft men nodig om in te kunnen stromen in de GZ-opleiding. Begin 2020 waren dat 6.457 personen. Een belangrijk gegeven is dat dit een momentopname is. Zodra iemand met een LOGO-verklaring in opleiding komt tot GZ-psycholoog, wordt deze persoon uitgeschreven uit de vLOGO-registratie. Zo lang iemand niet instroomt blijft diegene in de registratie tot maximaal 5 jaar. Daarna dient men opnieuw een LOGO-verklaring aan te vragen.

Het aantal LOGO-aanvragen neemt elk jaar toe en is in de afgelopen vijf jaar steeds groter geweest dan de uitstroom naar de GZ-opleiding. Door de jaarlijkse cumulatie van het saldo van in- en uitstroom, spreken we over een stuwmeer. Het is waarschijnlijk dat het stuwmeer op basis van de afgegeven LOGO-verklaringen eerder kleiner is geweest. Het aantal afgegeven LOGO-verklaringen was het laatste jaar (2020) 1.300 en het jaar ervoor (2019) ruim 1.200. Naar verwachting worden er dus zo'n 1.300 LOGO-verklaringen per jaar uitgegeven. Bijlage B presenteert een nadere analyse van de omvang en samenstelling van deze 'LOGO-cohorten', naar geslacht, leeftijd, tijd na afstuderen en type vooropleiding.

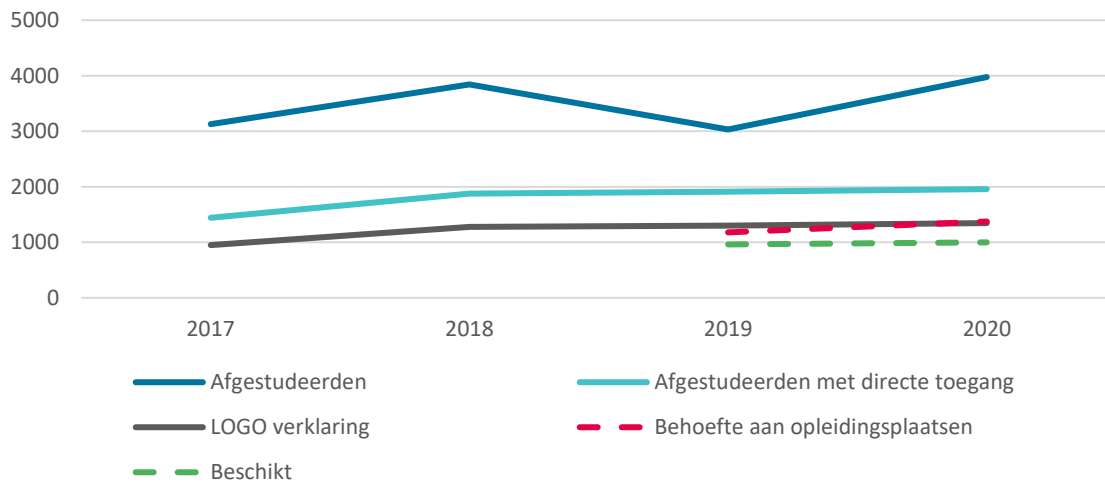
3.2 Een tweede schatting op basis van de uitgezette enquête

Een bredere definitie van het stuwmeer zou zijn iedereen die middels de vooropleiding in aanmerking komt voor de opleiding tot GZ-psycholoog. Dan gaat het om alle afgestudeerde psychologen, (ortho)pedagogen en gezondheidswetenschappers die jaarlijks een 'klinische' zorgmaster hebben afgerond. Zij kunnen immers potentieel een LOGO-verklaring aanvragen om daarmee te kunnen solliciteren voor een opleidingsplaats tot GZ-psycholoog. Zoals we in de volgende hoofdstukken laten zien, vragen niet alle afgestudeerde masters die belangstelling hebben voor de GZ-opleiding (direct) een LOGO-verklaring aan.

Op basis van DUO-cijfers weten we dat er jaarlijks rond de 3.500 personen in de psychologie, (ortho)pedagogiek en gezondheidswetenschappen afstuderen. Internationale studenten worden

hierbij niet meegerekend. Een eerdere schatting kwam erop uit dat van deze 3.000 afgestudeerden rond de 2.000 een afstudeerrichting hebben waarmee een LOGO-verklaring kan worden aangevraagd (Visser, 2021).

Figuur 1 Mogelijke omvang van het stuwmeer ten opzichte van de behoefte aan plaatsen en het aantal beschikte plaatsen voor de opleiding tot GZ-psycholoog

Wanneer we dan kijken (zie ook Figuur 1) naar het verschil tussen: (1) het jaarlijks aantal beschikte GZ-opleidingsplaatsen (ongeveer 1.000 in 2020), (2) de jaarlijkse instroom in de LOGO-registratie (ongeveer 1.300 in 2020) en (3) ongeveer 2.000 masters die potentieel zouden kunnen instromen, dan zouden er jaarlijks een groep van tussen de 300 en 1.000 personen zijn die mogelijk wel de opleiding tot GZ-psycholoog zou willen volgen, maar waarvoor geen opleidingsplaats beschikbaar is. In feite is dit aantal op jaarbasis nog hoger omdat de jaarlijkse opleidingsplaatsen niet aan één maar meerdere cohorten van afgestudeerden worden gegeven. Gezien de cumulatie in het LOGO-registratiebestand kunnen we er vanuit gaan dat afgestudeerde masters een aantal jaren blijven proberen om in opleiding te komen. Nemen we voor deze periode 10 jaar (de gemiddelde duur tot start opleiding na afstuderen is 7 jaar), dan zou het stuwmeer – gegeven de stand van 6.400 in het vLOGO-bestand – nu kunnen bestaan uit tussen de 6.400 en 10.000 masters (10*1.000). De ‘beste’ schatting ligt waarschijnlijk ergens tussen de zes en tienduizend personen die op dit moment een GZ-opleidingsplaats ambiëren (met of zonder LOGO-verklaring), maar waarvoor (nog) geen opleidingsplaats beschikbaar is.

Figuur 1 laat overigens zien dat het aantal afgestudeerde masters dat in principe toegang heeft tot de opleiding tot GZ-psycholoog de laatste drie jaar redelijk stabiel is gebleven. Het aantal GZ-opleidingsplaatsen is daarentegen in de afgelopen jaren iets toegenomen en hierdoor is de *groei* van het stuwmeer naar alle waarschijnlijkheid minder groot geworden. De *absolute omvang* van het stuwmeer neemt echter jaarlijks nog steeds toe.

De toekomstige omvang van het stuwmeer hangt ten eerste af van het aantal studenten dat wordt toegelaten tot de opleidingen psychologie en (ortho)pedagogiek, hoeveel daarvan een relevante master kiezen en hoeveel daarvan interesse hebben voor de GZ-psychologie opleiding. Voor de psychologie-opleiding worden de aantallen de laatste jaren waarschijnlijk minder, doordat er een

numerus fixus is/zal worden ingevoerd bij toelating tot de bacheloropleiding. Dit zal naar verwachting over een aantal jaar effect hebben op de toename van het stuwmeer. Het duurt immers even voor deze cohorten de opleiding afronden. Ten tweede kan het stuwmeer in de toekomst veranderen als het aantal opleidingsplaatsen voor GZ-psychologen verder zal stijgen, al dan niet op basis van een versnelde en/of verkorte route.

4 Belangstelling voor de opleiding tot GZ- psycholoog: achtergronden en drijfveren van afgestudeerde masters in het stuwmeer

4.1 Achtergronden van masters in het stuwmeer

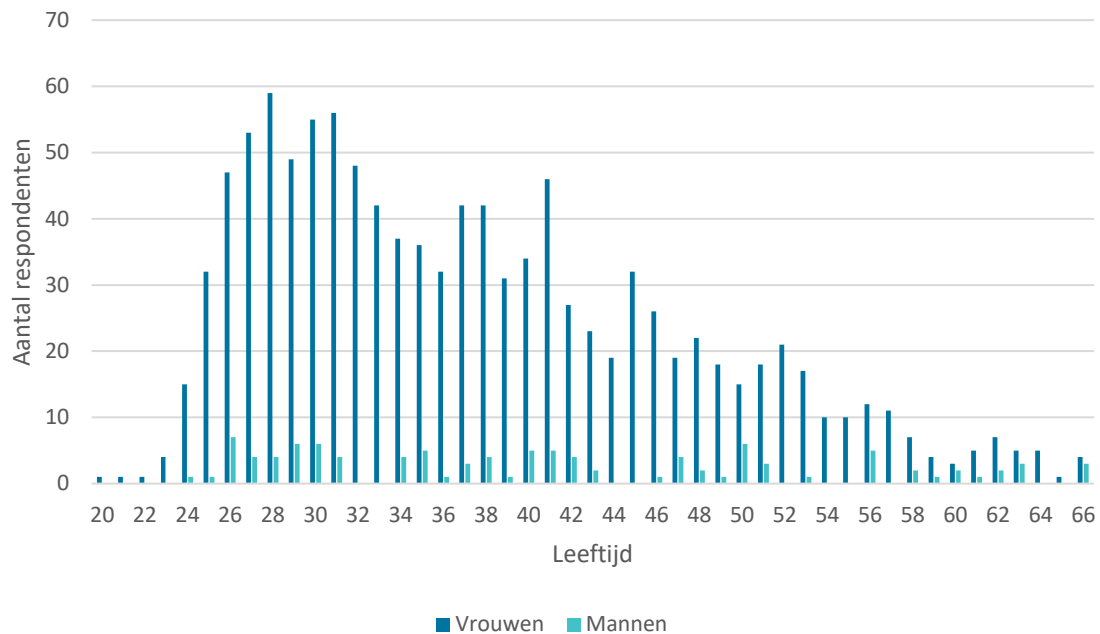
Zoals in hoofdstuk 2 beschreven, heeft een groot aantal master-psychologen, master-(ortho)pedagogen en master-gezondheidswetenschappen gehoor gegeven aan de oproep om de vragenlijst in te vullen in het kader van dit onderzoek. Daarmee krijgen we in brede zin zicht op de achtergrond en voorkeuren van het 'stuwmeer'.

In een eerdere publicatie lieten we zien dat medio februari 2021 het aantal personen dat een LOGO-verklaring had gekregen, maar (nog) niet de GZ-opleiding is gaan volgen, 6.457 personen bedroeg (zie Flinterman, Batenburg en Vis, 2021; bijlage B). Ongeveer 10% daarvan heeft ook de vragenlijst ingevuld, aangezien 644 respondenten op het moment van ondervraging (juni-juli 2021) aangaven een LOGO-verklaring te hebben. Daarnaast gaven 94 respondenten aan wel een LOGO-verklaring te hebben gehad. Op basis van de vragenlijst kan een breder beeld worden geschetst van de samenstelling van het 'stuwmeer', omdat ook masterpsychologen, (ortho)pedagogen en gezondheidswetenschappers zonder LOGO-verklaring hebben deelgenomen.

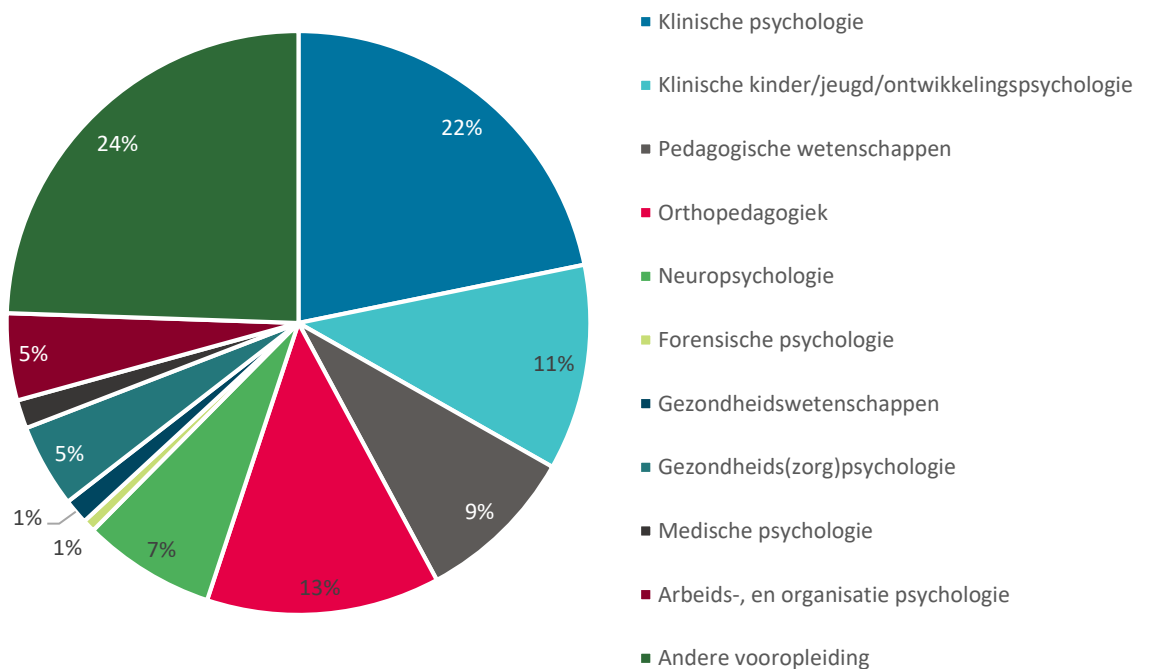
Figuur 2 beschrijft de leeftijdsverdeling van de ruim 1.213 respondenten die deelnamen aan de enquête. De gemiddelde leeftijd is 38,0 jaar. Deze relatief hoge leeftijd wordt echter mede beïnvloed wordt door de 'lange' staart van de verdeling met groepen respondenten van 50 jaar of ouder. De grootste groep concentreert zich tussen de 26 en 40 jaar. Het percentage mannen is 10%, en gemiddeld zijn zij wat ouder dan de vrouwelijke respondenten (41,0 versus 37,7 jaar).

Figuur 3 toont de verschillende masteropleidingen die respondenten hebben voltooid. De psychologische afstudeermasters vormen de meerderheid: 29% heeft de master klinisch psychologie afgerond, 15% de master klinische kind/jeugd ontwikkelingspsychologie, 9% de master neuropsychologie en 6% de master gezondheidszorgpsychologie. Pedagogiek en orthopedagogiek is door 29% van de respondenten op masterniveau afgerond. De groep afgestudeerde gezondheidswetenschappers is klein (2%). Deze verhoudingen komen overeen met de samenstelling van het totale vLOGO-bestand (zie Flinterman, Vis en Batenburg, 2021; bijlage B).

Figuur 2 Leeftijdsverdeling van respondenten, geïnteresseerden in de opleiding tot GZ-psycholoog, naar geslacht

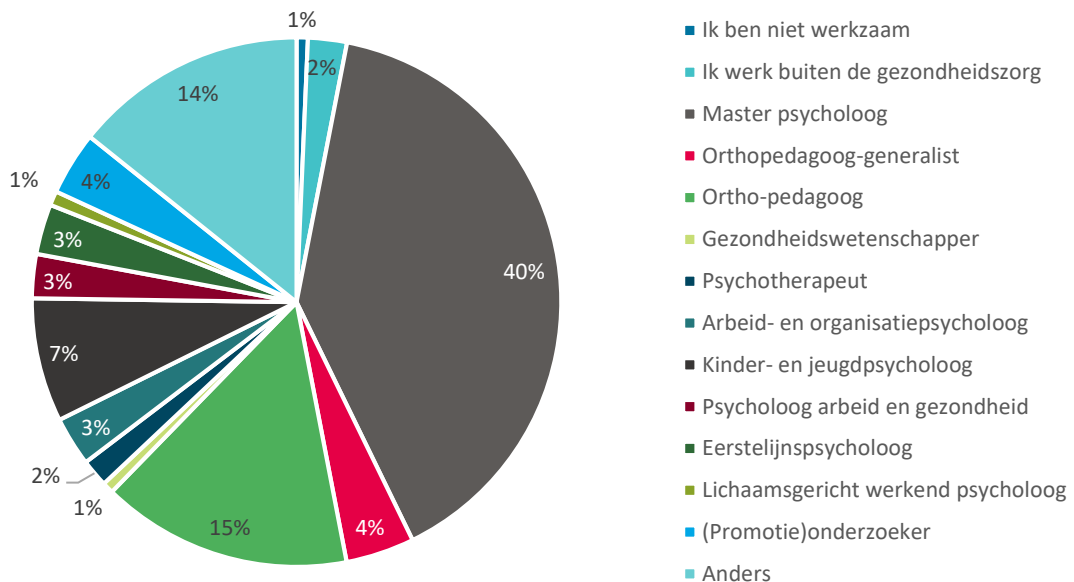
Figuur 3 Voltooide masteropleidingen van de respondenten, geïnteresseerden in de opleiding tot GZ-psycholoog

Belangstellenden voor de opleiding tot GZ-psycholoog vervullen op dit moment functies die aansluiten bij de hiervoor genoemde masteropleidingen (figuur 3). Een grote groep is werkzaam als masterpsycholoog

(46%), 6% is arbeids- en organisatiepsycholoog of psycholoog arbeid en gezondheid (beide 3%), 9% is kinder- en jeugdpsycholoog, 4% eerstelijnspsycholoog. De meeste andere beroepen sluiten aan bij de master (ortho)pedagogiek; 18% is werkzaam als orthopedagoog en 5% beoefent het (BIG-)beroep uit van orthopedagoog-generalist. Ook is een groep van 4% werkzaam als (promotie)onderzoeker.

Figuur 4 Huidig beroep van de respondenten, geïnteresseerden in de opleiding tot GZ-psycholoog

In de enquête is ook nagegaan in welke sectoren men werkzaam is. We legden de respondenten weer een voor-gestructureerde lijst voor van sectoren, waar ook GZ-psychologen werkzaam zijn. Tabel 1 laat de verdeling zien, gesorteerd naar de meest aangekruiste sector. Meerdere antwoorden waren mogelijk; de aantallen zijn daarom opgeteld meer dan het aantal respondenten dat deze vraag heeft beantwoord.

Een meerderheid werkt in een GGZ-instelling, voor gespecialiseerde GGZ (19%). Daarnaast werkt ook nog 8% in een GGZ-instelling voor zowel basis- als gespecialiseerde GGZ. De andere sectoren zijn kleiner, zoals jeugdhulp/jeugd GGZ (8,4%), de gehandicaptensector (7,7%) en verpleeg- en verzorgingshuizen (5,4%). In het speciaal en regulier onderwijs werken samen 5,4% van de respondenten. In de revalidatiesector, ziekenhuissector, de forensische sector en overheid is gezamenlijk 7,4% werkzaam.

De masters met belangstelling voor de opleiding tot GZ-psycholoog zijn dus over het algemeen werkzaam in sectoren waar (1) ook de meeste GZ-psychologen werkzaam zijn [Vis, van der Velden en Batenburg, 2018] en (2) ook de meeste opleidingsinstellingen voor GZ-psychologen zijn [Flinterman, Vis en Batenburg, 2021]. Ook blijkt uit vervolgvragen dat zij al geruime tijd in deze sector werkzaam zijn. Bijvoorbeeld gemiddeld 4 tot 5 jaar in GGZ-instellingen, 5 tot 6 jaar in de vrijgevestigde GGZ-praktijken en 6 tot 7 jaar in de jeugdhulpinstellingen en jeugd-ggz.

Tabel 1 Sectoren waarin de geïnteresseerden in de opleiding tot GZ-psycholoog op dit moment werkzaam zijn

Sector	N	%
GGZ instelling: gespecialiseerd	273	19,0%
Jeugdhulp, incl. jeugd-ggz	120	8,4%
GGZ instelling: basis en gespecialiseerd	118	8,2%
Gehandicaptenzorg	110	7,7%
GGZ vrijgevestigde praktijk: generalistisch basis	106	7,4%
Verpleeg- en/of verzorgingshuis	77	5,4%
Anders, namelijk	73	5,1%
GGZ vrijgevestigde praktijk: basis en gespecialiseerd	71	4,9%
GGZ vrijgevestigde praktijk: Jeugd GGZ	69	4,8%
Revalidatie-instelling	44	3,1%
Onderwijs	44	3,1%
GGZ vrijgevestigde praktijk: gespecialiseerd	42	2,9%
GGZ instelling: generalistische basis	42	2,9%
Huisartspraktijk / gezondheidscentrum	38	2,6%
Universiteit	38	2,6%
Algemeen of academisch ziekenhuis	33	2,3%
Speciaal onderwijs	33	2,3%
Praktijk voor Arbeid- en gezondheidspsychologie	31	2,2%
Praktijk voor Arbeid- en organisatie psychologie	23	1,6%
Overheid	18	1,3%
Non-profit organisatie	15	1,0%
Instelling voor forensische zorg	10	0,7%
GGZ instelling: forensische afdeling	9	0,6%

4.2 Belangstelling voor de opleiding tot GZ-psycholoog

Gezien het doel van het onderzoek is het niet verassend dat van de 1.213 respondenten aan wie de vraag is gesteld "Heeft u op dit moment interesse om GZ-psycholoog te worden?", 94% bevestigend antwoordde. Dit percentage ligt nog iets hoger bij respondenten die aangeven op dit moment een LOGO-verklaring te bezitten (97%).

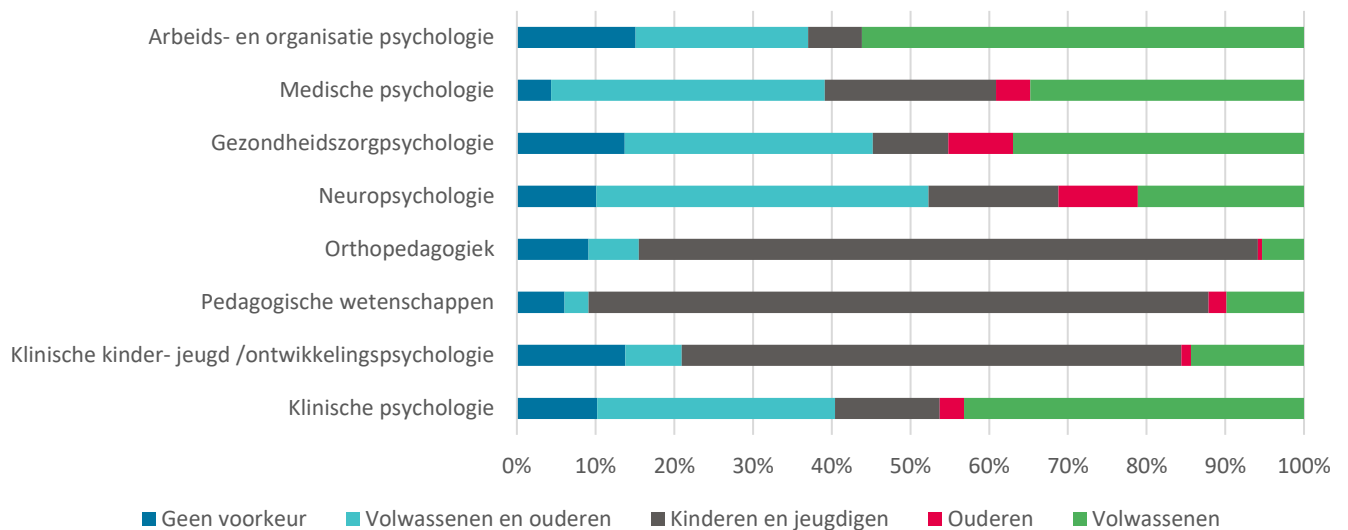
Vervolgens is gevraagd of men een voorkeur heeft voor één van de differentiaties van de opleiding tot GZ-psycholoog. Tabel 2 laat zien dat 10% geen voorkeur heeft. Opvallend is dat relatief weinig respondenten een voorkeur hebben voor de differentiatie ouderen (3%). Een grote groep heeft juist voorkeur voor de differentiatie kinderen en jeugdigen (38%) of volwassenen: 29% heeft voorkeur voor de differentiatie volwassenen, 20% voor de combinatie volwassen en ouderen.

Tabel 2 *Interesse in differentiatie van de opleiding tot GZ-psycholoog*

Differentiatie	N	%
Volwassenen en ouderen	224	19,8%
Kinderen en jeugdigen	427	37,7%
Ouderen	38	3,4%
Volwassenen	328	28,9%
Geen voorkeur	115	10,1%
Totaal	1.132	100%

Deze voorkeuren houden duidelijk verband met de vooropleiding, zoals figuur 4 laat zien. Respondenten die de master pedagogiek, orthopedagogiek of klinische kinder- jeugd/ ontwikkelingspsychologie hebben afgerond hebben voor het merendeel voorkeur voor de differentiatie kinderen en jeugdigen. Arbeids- en organisatiepsychologen hebben voorkeur voor de differentiatie volwassenen. De overige masters in de klinische psychologie, medisch psychologie, neuropsychologie en gezondheids(zorg)psychologie zijn wat meer verdeeld over de differentiaties, al hebben zij over het algemeen wat meer voorkeur voor de volwassenen en ouderen differentiatie.

Figuur 5 *Interesse in differentiatie van de opleiding tot GZ-psycholoog, naar afgeronde masteropleiding*

Ook is gevraagd waarom men geïnteresseerd is in de opleiding tot GZ-psycholoog, waarbij vijf verschillende redenen konden worden aangekruist. Men kon meerdere antwoorden aankruisen, dus de percentages van tabel 3 dienen per rij te worden gelezen. Betere en meer carrièremogelijkheden is de meest gekozen reden, samen met het verkrijgen van een BIG-registratie. Daarnaast geeft 66% aan dat interesse in het vak een reden is om in te willen stromen in de opleiding tot GZ-psycholoog. Dit wijst dus op een meer inhoudelijke motivatie bij een grote groep. Bij de categorie 'anders' werd een grote variëteit aan redenen opgegeven om de opleiding tot GZ-psycholoog te volgen. Veel daarvan beschrijven de ambitie om zelfstandig te kunnen werken, specifieke zorg kunnen leveren en een aantal keer werd ook genoemd dat men het als onrechtvaardig ervaart dat werkervaring weinig telt ten opzichte van een BIG-registratie.

Tabel 3 *Waarom interesse in de opleiding tot GZ-psycholoog?*

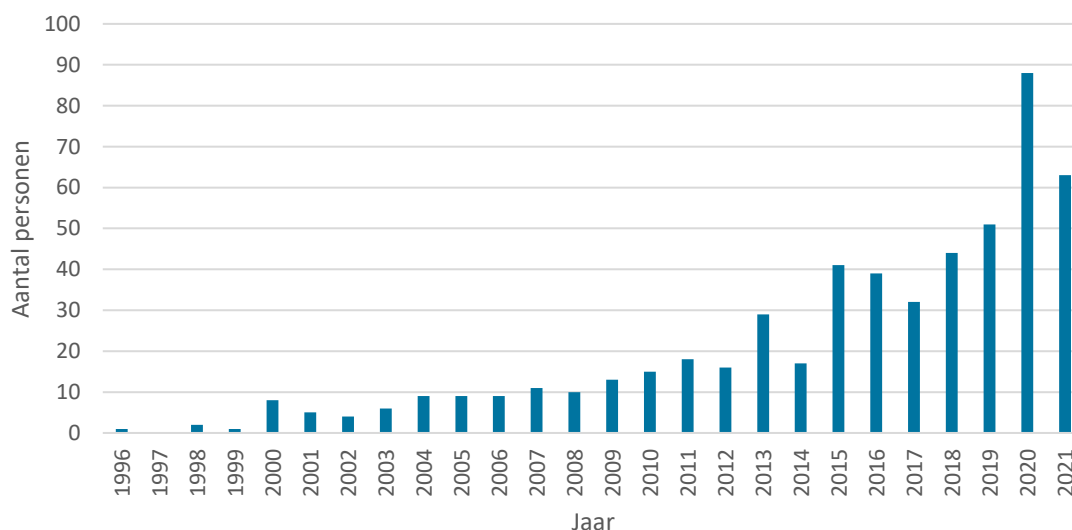
Reden	N	%
Betere/meer carrièremogelijkheden	854	74,5%
BIG-registratie	804	70,1%
Het vak interesseert mij	761	66,4%
Interesse om door te stromen naar een andere specialisatie	431	37,6%
Op verzoek van mijn werkgever	57	5,0%
Anders	125	10,9%

De respondenten is daarnaast gevraagd op welke termijn zij in de opleiding tot GZ-psycholoog zouden willen instromen. Van de respondenten gaf 60% aan dat binnen 1 jaar te willen doen, 28% na 1, 2 of 3 jaar. Niet elke belangstellende heeft dus de ambitie en/of het plan om zo snel mogelijk in de opleiding tot GZ-psycholoog in te stromen. Deze vragen zijn alleen gesteld aan degenen die een LOGO-verklaring hebben. Om te kunnen solliciteren naar een opleidingsplaats tot GZ-psycholoog is immers een geldige LOGO-verklaring nodig.

Van alle respondenten had, op het moment van enquêtering, ruim de helft (53%) een LOGO-verklaring. De andere helft had geen LOGO-verklaring, maar 8% geeft aan deze wel te hebben gehad. Van degenen die geen LOGO-verklaring hebben geeft 49% aan deze pas aan te vragen als men wil gaan solliciteren op een opleidingsplaats, 26% geeft aan nog niet volledig aan de eisen te voldoen.

Het jaar waarin men de LOGO-verklaring heeft verkregen blijkt flink te variëren (Figuur 5). De meesten verkregen hun LOGO-verklaring in de afgelopen 4 jaar, maar er zijn ook belangstellenden voor de GZ-opleiding die tot meer dan 5 à 10 jaar geleden hun LOGO-verklaring kregen. Deze hoeft niet verlopen te zijn omdat men de verklaring kan verlengen wanneer men voldoende werkervaring heeft opgedaan. Een meerderheid van de LOGO-bezitters (86%) geeft ook aan van plan te zijn deze te willen verlengen wanneer deze zal verlopen.

Figuur 6 *Jaar waarin respondenten hun LOGO-verklaring hebben verkregen*

Op dit moment wordt nagedacht over mogelijke verkorte opleidingstrajecten op basis van vrijstellingen of EVC's (Eerder Verworven Competenties). De respondenten zijn enkele vragen gesteld over hun voorkeuren en interesses wat dit onderwerp betreft. Aangezien op dit moment de mogelijkheden tot het volgen van een verkorte variant van de GZ-opleiding en eventuele EVC-route nog in discussie en ontwikkeling zijn, gaat het om mogelijke, toekomstige instroomregels en voorwaarden die aan de respondenten zijn voorgelegd ². Deze toelichting is ook in de vragenlijst opgenomen.

Tabel 4 bevat 8 condities die men kon aankruisen op twee vragen:

- Of men onder deze conditie zeker geïnteresseerd zou zijn in een EVC-traject, en
- Of men onder deze conditie zeker geïnteresseerd zou zijn in een vrijstellingstraject.

Ook kon men aankruisen niet geïnteresseerd te zijn in een EVC-traject en/of een vrijstellingstraject, wat slechts 2% van de respondenten deed. Driekwart van respondenten is zeker in geïnteresseerd in beide trajecten, 21% is mogelijk geïnteresseerd in één of beide trajecten.

Veel condities blijken relevant te zijn voor de respondenten. Een grote groep vindt het belangrijk dat kans op instroom in de opleiding tot GZ-psycholoog reëel zal zijn, dan wel verkort (met dan minimaal 6 maanden), dan wel in deeltijd. Dit geldt ook voor directe registratie tot GZ-psycholoog, een conditie die ook vaak werd aangekruist. Hier spelen waarschijnlijk de huidige wachttijden voor het verkrijgen van een opleidingsplaats mee. Daarnaast geeft rond de 40% van de respondenten aan dat zij bij voorkeur hebben dat de werkgever de opleiding betaalt. Tenslotte is het behouden van de huidige werkplek een criterium dat vaak is aangekruist.

Tabel 4 Onder welke condities interesse in een EVC-traject en een vrijstellingstraject?

Conditie	EVC-traject	Vrijstellingen-traject
Als ik de opleiding kan volgen vanuit mijn huidige werkgever	54,2%	48,2%
Alleen als er reële mogelijkheden zijn om in een verkorte opleiding in te stromen	53,1%	53,5%
Alleen als er reële mogelijkheden zijn om een verkorte opleiding in deeltijd te volgen	45,3%	43,9%
De werkgever de opleiding volledig betaald	43,6%	42,8%
Alleen als er reële mogelijkheden zijn om direct BIG geregistreerd te worden	40,8%	41,3%
Een minimale verkorting van de opleiding van 6 maanden	37,6%	40,1%
De werkgever de opleiding gedeeltelijk betaald	34,1%	31,2%
Als ik de opleiding kan volgen vanuit mijn huidige sector	32,6%	27,7%
Anders namelijk	7,8%	5,2%

² De toelichtende tekst luidde: "De volgende vragen gaan over een eventueel persoonlijk en versneld traject op basis van vrijstellingen registratie tot GZ-psycholoog. Hierbij kan gedacht worden aan erkenning van eerder gedane scholing die erkend is door de beroepsverenigingen (EVV) en/of onderbouwde praktijkervaring (EVC) vaak in combinatie met relevante scholing. Op basis daarvan zou men in aanmerking kunnen komen voor een verkorte versie van de opleiding of versnelde registratie tot GZ-psycholoog. EVC's hebben voornamelijk betrekking op verworven competenties vanuit praktijkervaring (i.c.m. scholing) en vrijstellingen hebben voornamelijk betrekking op eerder gevolgde opleidingen en cursussen."

4.3 Scholing en lidmaatschappen van de belangstellende masters

De respondenten is daarnaast gevraagd welke specifieke ervaring en aanvullende scholing zij tot nu toe hebben opgedaan of gevolgd. Een groot aantal verschillende typen scholing zijn voorgelegd.

Tabel 5 laat eerst zien welke opleidingen en cursussen men succesvol afgerond heeft. Veel respondenten hebben meer dan 1 antwoord aangekruist. Daarom telt het aantal respondenten in tabel 5 op tot meer dan het totaal aantal respondenten dat een antwoord heeft gegeven op deze vraag (1.213).

De basiscursussen cognitieve gedragstherapie (VGCT/CGT) en EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing) is met 49% respectievelijk 34% het meest gevolgd. Kleinere aantallen hebben ook de vervolgtraining EMDR, de volledige opleiding VGCT en de volledige opleiding tot EMDR practitioner behaald. De andere cursussen en opleidingen zijn door minder grote groepen gevolgd en gehaald.

Tabel 5 Opleidingen en cursussen die de respondenten, geïnteresseerden in de opleiding tot GZ-psycholoog, hebben afgerond

Opleiding/cursus	N	%
Basiscursus cognitieve gedragstherapie (VGCT/CGT)	590	48,6%
Basiscursus EMDR	410	33,8%
Basis/vervolgcursus Acceptance and Commitment Therapy	217	17,9%
Basiscursus schematherapie (VST)	179	14,8%
EMDR vervolgtraining	134	11,0%
Basiscursus systeemtherapeut (NVRG)	104	8,6%
Volledige opleiding VGCT	66	5,4%
Diploma orthopedagoog-generalist	60	4,9%
Basiscursus Emotionally Focused Therapy (EFT)	42	3,5%
Gepromoveerd	40	3,3%
Basiscursus Mentalization Based Treatment (MBT)	37	3,1%
Volledige opleiding tot EMDR practitioner	30	2,5%
Basiscursus groepsdynamica	28	2,3%
Basis/vervolgcursus Schemacoaching	15	1,2%
Volledige opleiding systeemtherapeut	14	1,2%
Basiscursus seksuologie	13	1,1%
Basisopleiding Persoonsgerichte Experiëntiële Psychotherapie	10	0,8%
Opleiding Infant Mental Health	6	0,5%

Naast de cursussen is het ook mogelijk om registraties te behalen bij verschillende beroepsverenigingen en om lid te worden van verschillende beroepsverenigingen. In tabel 6 staat weergegeven welk deel van de respondenten een registratie en/of lidmaatschap heeft voor de verschillende verenigingen. Kanttekening hierbij is wel dat de deelnemers onder andere benaderd zijn via het NIP waardoor er mogelijk een oververtegenwoordiging van NIP leden onder de respondenten is.

Ruim 20% van de respondenten heeft een lidmaatschap bij de Vereniging voor Gedragstherapie en Cognitieve therapie (VGCT). De helft van de respondenten die de cursus voor VGCT gevolgd hebben heeft ook een lidmaatschap van de vereniging. Naast VGCT komt een lidmaatschap voor SKJ (Stichting Kwaliteitsregister Jeugd) master-orthopedagoog (15%) het meest voor. Bijna 12% geeft aan geen extra lidmaatschap of registratie te bezitten.

Tabel 6 Lidmaatschappen en registraties die de respondenten, geïnteresseerden in de opleiding tot GZ-psycholoog, hebben

Lidmaatschap	N	%
NIP	524	43,2%
Vereniging voor Gedragstherapie en Cognitieve therapie (VGCT)	274	22,6%
SKJ master-orthopedagoog	177	14,6%
NVO register basisorthopedagoog	151	12,4%
SKJ master psycholoog	151	12,4%
Geen lid	143	11,8%
NVO	134	11,0%
Vereniging EMDR Nederland	130	10,7%
NVO register OG	64	5,3%
NIP registratie Kinder- en Jeugdpsycholoog	62	5,1%
SKJ kind- en jeugdpsycholoog	57	4,7%
NIP registratie Arbeid- en Organisationspsycholoog	43	3,5%
SKJ postmaster orthopedagoog	30	2,5%
Vereniging voor Relatie en Gezinstherapie (NVRG)	29	2,4%
NIP registratie Arbeid en Gezondheid	21	1,7%
NVGzP	15	1,2%
Nederlands Kwaliteitsinstituut Dyslexie	12	1,0%
NIP registratie Lichaamsgericht werkend psycholoog	7	0,6%
EFT register	7	0,6%
Vereniging Persoonsgerichte Experiëntiële Psychotherapie (VPEP)	5	0,4%
Register MBT	4	0,3%
NIP registratie Eerstelijnspsychologie	3	0,2%
Nederlandse wetenschappelijke vereniging voor seksuologie	2	0,2%
Vereniging voor groepsdynamica en groepspsychotherapie (NVGP)	2	0,2%
Nip registratie Psycholoog Mediator	1	0,1%
Vereniging voor Schematherapie (Vst)	1	0,1%

4.4 Taken in het huidige werk van masters in het stuwmeer

Met het oog op de GZ-opleiding en het beroep als GZ-psycholoog is in de enquête gevraagd welke taken die kenmerkend zijn voor GZ-psychologen respondenten in hun huidige functie al uitvoeren (zelfstandig of onder begeleiding van bijvoorbeeld een GZ-psycholoog). De taken zijn niet per definitie voorbehouden aan GZ-psychologen, maar wel taken die belangrijk zijn in hun werk. De

resultaten staan weergegeven in tabel 7. Daarnaast is ook gevraagd hoe bekwaam respondenten zich voelen in het uitvoeren van deze taken (5-puntschaal van zeer onbekwaam tot zeer bekwaam). In tabel 7 wordt per taak het percentage weergegeven dat zich bekwaam of zeer bekwaam voelt.

Tabel 7 Taken die de respondenten, geïnteresseerden in de opleiding tot GZ-psycholoog, zelfstandig of onder begeleiding uitvoeren in hun huidige werk en zich daar bekwaam of zeer bekwaam in voelen

Taak	Voert zelfstandig uit	Voert onder begeleiding uit	Voelt zich bekwaam bij zelfstandige uitvoering
Geven van psycho-educatie	89,5%	5,3%	94,8%
Multidisciplinair samenwerken (bijv. met bedrijfsarts)	79,3%	7,8%	92,5%
Maken van een behandelplan	74,7%	16,5%	91,2%
Diagnostisch onderzoek	68,3%	16,6%	86,8%
Behandelen angststoornissen	62,9%	14,4%	85,3%
Behandelen stemmingsstoornissen	62,9%	13,9%	82%
Behandelen van stress, overspanning en burn-out	51,4%	8,7%	88,7%
Geven van trainingen	50,5%	3,8%	89,7%
Behandelen van ontwikkelingsstoornissen	47,9%	12,9%	81%
Behandelen stoornissen met somatische symptomen	43,5%	11,2%	70,8%
Behandelen van hechtingsproblematiek	41,3%	15,9%	72,3%
Adviseren van opdrachtgevers	41,3%	5,3%	87,7%
Behandelen cognitieve of leerstoornissen	39,8%	9,1%	81,4%
Begeleiden van teams van professionals	39,8%	3,8%	89%
Begeleiden stagiairs op masterniveau	39,5%	6,9%	92,1%
Stellen van een diagnose	36,6%	39,9%	86,7%
Behandelen van persoonlijkheidsstoornissen	33,2%	19,4%	64,1%
Geven van groepstherapie	29,1%	8,6%	85,2%
Leidinggeven aan collega's	28,9%	4,9%	85,9%
Behandelen verslavingsproblematiek	27,1%	10,3%	65,5%
Behandelen psychotische stoornissen	13,7%	8,5%	53,1%

In tabel 7 is te zien dat een groot deel van de respondenten de genoemde taken zelfstandig uitvoert. Met name het geven van psycho-educatie, het maken van een behandelplan en het uitvoeren van behandelingen wordt door ruim de helft van de respondenten zelfstandig uitgevoerd. Er zijn ook taken die veel minder door masterpsychologen worden uitgevoerd, zowel zelfstandig als onder begeleiding. Dit betreft het behandelen verslavingsproblematiek en van mensen met psychotische stoornissen. Wanneer men dit wel zelfstandig doet voelt iets meer dan de helft zich hierin ook bekwaam.

Kijken we naar de laatste kolom, dan zien we dat de percentages daarin niet duidelijk aflopen. Bij veel taken blijkt ruim 80% van de respondenten die de taken zelfstandig uitvoeren zich ook 'bekwaam' of 'zeer bekwaam' te voelen om deze taken zelfstandig uit te voeren. Uitzonderingen hierop zijn het behandelen van stoornissen met somatische symptomen, hechtingsproblematiek,

verslavingsproblematiek en psychotische stoornissen. Hierbij voelt minder dan 80% zich bekwaam bij zelfstandige uitvoering. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat het een eigen inschatting van de respondenten betreft over de mate waarin zij bekwaam zijn.

5 Samenvatting en discussie

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksvragen samenvattend beantwoord en bediscussieerd.

Wat is anno 2021 de omvang van het ‘stuwmeer’ voor de opleiding tot GZ-psycholoog?

De omvang van het ‘stuwmeer’ voor de opleiding tot GZ-psycholoog hangt af van de definitie daarvan. Wanneer men uitgaat van iedereen die begin 2021 een LOGO-verklaring had en daarmee toegelaten kan worden tot de GZ-opleiding (en nog niet ingestroomd in de GZ-opleiding) dan bestaat het stuwmeer op dit moment uit ruim 6.500 personen. Op de enquête die voor dit onderzoek is uitgezet reageerden ruim 1.200 afgestudeerden van relevante masteropleidingen, waarvan de helft nog geen LOGO-verklaring had maar wel belangstelling heeft voor de GZ-opleiding. Als we deze respons en de aantallen afgestudeerden met een relevante master ook mee laten wegen in het ‘stuwmeer’, dan is de schatting dat het stuwmeer op dit moment uit 6.500 tot 10.000 afgestudeerde masters bestaat. Hierbij moet worden opgemerkt dat niet iedereen met een LOGO verklaring ook daadwerkelijk de opleiding tot GZ-psycholoog wil volgen. Vanuit de master opleidingen wordt het aanvragen van een LOGO verklaring binnen 5 jaar gestimuleerd waardoor ook een deel van de afgestudeerden die nog niet weten of ze ook daadwerkelijk de opleiding tot GZ-psycholoog willen gaan volgen een LOGO verklaring aanvragen. Dit maakt dat de ondergrens van de personen met een LOGO verklaring mogelijk een overschatting van de ondergrens van het stuwmeer is.

Hoe het stuwmeer zich in de toekomst zal ontwikkelen is van veel factoren afhankelijk. De instroom in het stuwmeer zou door de opnieuw ingevoerde numerus fixus op de psychologie-opleiding mogelijk kunnen afnemen, maar alleen als ook het aandeel van de ‘klinische’ afstudeerrichtingen hierbinnen niet verder zal toenemen. Daarnaast zal het stuwmeer ook afnemen als er meer opleidingsplaatsen voor GZ-psychologen beschikbaar komen en/of een versnelde of verkorte instroom mogelijk zal worden. Dit is echter een onderwerp voor verdere besluit- en beleidsvorming.

Wat zijn anno 2021 de kenmerken van de belangstellenden voor de GZ-opleiding?

Ook veel van de afgestudeerden van relevante masteropleidingen die nu geen LOGO-verklaring bezitten, hebben volgens de enquête een vooropleiding die directe toegang zou geven tot de opleiding tot GZ-psycholoog. Bijna 90% is vrouw, de leeftijdsverdeling kent een grote groep van 26-32 jaar, maar ook tweede groep van 40 jaar en ouder. Driekwart heeft een (relevante) master psychologie afgerond, de rest deed (ortho)pedagogiek. De meesten geven aan werkzaam te zijn binnen de GGZ, enige jaren werkervaring te hebben, en extra scholing te hebben opgedaan in de vorm van relevante cursussen en opleidingen zoals CGT en EMDR. De groep belangstellenden voor de GZ-opleiding lijken qua achtergrondkenmerken en loopbaan op de personen die nu in opleiding zijn voor GZ-psycholoog.

De helft van de respondenten zou een voorkeur hebben voor de differentiatie volwassen en/of ouderen van de GZ-opleiding, een derde voor kinderen en jeugd. Desgevraagd worden carrière, BIG-registratie en interesse in het vak als de belangrijkste drijfveren tot het willen instromen in de GZ-opleiding genoemd. De meeste respondenten geven aan taken die typisch zijn voor het werk van GZ-psychologen in de praktijk uit te voeren, zelfstandig of onder begeleiding. Het gaat dan om taken als psycho-educatie, het maken van behandelplannen, multidisciplinair samenwerken en diagnostisch onderzoek.

In hoeverre zijn de personen met een LOGO-verklaring nog steeds geïnteresseerd in een opleidingsplaats tot GZ-psycholoog?

Van de deelnemers aan de enquête die een LOGO-verklaring heeft, is 97% nog steeds geïnteresseerd in een opleidingsplaats. Deze groep solliciteert ook regelmatig op een opleidingsplaats. Van deze groep heeft 21% al minimaal 1 verlenging aangevraagd. Het merendeel (86%) van de respondenten geeft aan deze ook na vijf jaar te willen verlengen indien nodig. Overigens geven respondenten zonder LOGO-verklaring veel aan (49%) de verklaring pas aan te willen vragen als men wil gaan solliciteren.

In hoeverre zijn de belangstellenden geïnteresseerd in een vrijstellings- en/of EVC-traject voor een opleidingsplaats tot GZ-psycholoog?

De deelnemers aan de vragenlijst zijn nagenoeg allemaal geïnteresseerd in een EVC of vrijstellingstraject. Slechts 2% geeft aan hier geen interesse in te hebben. Het merendeel zou dit het liefste doen bij de huidige werkgever en zou het liefst zien dat de opleiding geheel of gedeeltelijk door de werkgever wordt bekostigd. Daarnaast geeft een meerderheid aan het belangrijk te vinden dat een vrijstellings- of EVC-traject een reële kans op toelating (tot instroom in de opleiding en/of het beroep) moet betekenen.

Mogelijke selectie

Bij dit onderzoek moet rekening worden gehouden met selectiviteit in de respons op de enquête. De responsgroep is waarschijnlijk geen afspiegeling van de totale groep die een relevante master in de psychologie, (ortho)pedagogiek en gezondheidswetenschappen heeft afgerond. De oproep tot deelname aan het onderzoek heeft waarschijnlijk, vanwege het onderwerp, vooral afgestudeerden aangesproken die interesse hebben in de GZ-opleiding. We zien wel dat de groepen respondenten met en zonder LOGO-verklaring qua achtergrondkenmerken op elkaar lijken. De responsgroep van mensen met een LOGO-verklaring is daarnaast een goede afspiegeling van de totale groep die nu geregistreerd is bij vLOGO. Maar voor de responsgroep zonder LOGO-verklaring moet aangenomen worden dat zij een selectieve groep vormen.

Tot slot

Dit deelrapport is de eerste in een serie van drie rapporten. De andere deelrapporten gaan over de ervaringen met de opleiding tot GZ-psycholoog van de opleiders en degenen die de opleiding volgen of gevolgd hebben (deelrapport 2) en toekomstontwikkelingen in relatie tot de aansluiting tussen de opleiding tot GZ-psycholoog en het beroep (deelrapport 3).

Literatuur

Flinterman, L., Batenburg, R., Vis, E. Het 'stuwmeer' voor de GZ-opleiding: een analyse op basis van gegevens uit de vLOGO-registratie. Utrecht: Nivel, 2021.

Flinterman, L.E., Vis, E., Batenburg, R. Opleidingsplaatsen voor GZ-psychologen: hoeveel worden aangevraagd, beschikt en ingevuld? Utrecht: Nivel, 2021.

Vis, E., Velden, L. van der, Batenburg, R. Het arbeidsaanbod van de beroepen geestelijke gezondheid in 2018: actualisering van de aanbodparameters voor de beroepen GZ-psycholoog, klinisch neuropsycholoog, klinisch psycholoog, psychotherapeut en verpleegkundig specialist GGZ. Utrecht: Nivel, 2018.

Visser K, Instroom psychologie en pedagogiek en uitstroom mogelijke GZ kandidaten. Werkgroep Selectie APV 2021

Bijlage A Vragenlijst

ALGEMEEN

1. Wat is uw geslacht?

- Vrouw
- Man
- Geen van bovenstaande
- Wil niet zeggen

2. Wat is uw geboortjaar?

[drop down list: 1955 t/m 2005]

OPLEIDINGSACHTERGROND

3. Welke van de volgende opleidingen heeft u afgerond of volgt u nu? *U kunt meerdere antwoorden aangeven*

Masteropleidingen	Afgerond	Volg ik nu
☐ Masteropleiding klinische psychologie	☐	☐
☐ Masteropleiding klinische kinder- jeugd / ontwikkelingspsychologie	☐	☐
☐ Masteropleiding Schoolpsychologie	☐	☐
☐ Masteropleiding pedagogische wetenschappen	☐	☐
☐ Masteropleiding orthopedagogiek	☐	☐
☐ Masteropleiding neuropsychologie	☐	☐
☐ Masteropleiding Forensische Psychologie	☐	☐
☐ Masteropleiding gezondheidswetenschappen	☐	☐
☐ Masteropleiding gezondheids(zorg)psychologie	☐	☐
☐ Masteropleiding Medische Psychologie	☐	☐
☐ Masteropleiding arbeids-, en organisatie (en gezondheid) psychologie	☐	☐
☐ Andere psychologiemaster dan hierboven genoemd	☐	☐
Postmasteropleidingen		
☐ Opleiding tot psychotherapeut	☐	☐
☐ Opleiding tot orthopedagoog-generalist	☐	☐
☐ Opleiding tot GZ-psycholoog	☐	☐
☐ Opleiding Arbeid- en Organisationspsycholoog	☐	☐
☐ Schoolpsycholoog	☐	☐
☐ Kinder- en Jeugdpsycholoog	☐	☐
☐ Psycholoog Arbeid en Gezondheid	☐	☐
☐ Eerstelijnspsychologie	☐	☐
☐ Lichaamsgericht Werkend Psycholoog	☐	☐
☐ Psycholoog Mediator	☐	☐
☐ Anders, namelijk:	☐	☐

4. In welk jaar en bij welke universiteit heeft u deze opleiding(en) afgerond?

Opleiding	Jaar afgerond	Universiteit
[antwoord vraag 3, afgerond]	_____	
...	...	

5. Heeft u tijdens uw loopbaan een van de onderstaande aanvullende cursussen of opleidingen succesvol afgerond of volgt u deze nu? En zo ja, in welk jaar heeft u deze afgerond?

U kunt meerdere antwoorden aangeven

Cursus/opleiding	Volg ik nu	Afgerond	Jaar
Basiscursus cognitieve gedragstherapie (VGCT/CGT)	☐	☐	
Basiscursus systeemtherapeut (NVRG)	☐	☐	
Basisopleiding Persoonsgerichte Experiëntiële Psychotherapie (Apanta of Efin)	☐	☐	
Basiscursus schematherapie (VST)	☐	☐	
Basiscursus Emotionally Focused Therapie (EFT)	☐	☐	
Basiscursus Mentalization Based Treatment (MBT)	☐	☐	
Basiscursus seksuologie	☐	☐	
Basiscursus groepsdynamica (NVGP)	☐	☐	
Basiscursus EMDR	☐	☐	
EMDR vervoltraining	☐	☐	
Basis/vervolgcursus Acceptance and Commitment Therapy	☐	☐	
Basis/vervolgcursus Schemacoaching	☐	☐	
Gepromoveerd	☐	☐	
Diploma orthopedagoog-generalist	☐	☐	
Volledige opleiding VGCT	☐	☐	
Volledige opleiding systeemtherapeut	☐	☐	
Volledige opleiding tot EMDR practitioner	☐	☐	
Opleiding Infant Mental Health	☐	☐	
Anders, namelijk	☐	☐	
Anders, namelijk	☐	☐	
Anders, namelijk	☐	☐	
Geen aanvullende cursussen of opleidingen	☐	☐	

6. Bij welke van de volgende volgende verenigingen bent u lid of geregistreerd?

- NIP Lidmaatschap
- NIP registratie Kinder- en Jeugdpsycholoog
- NIP registratie Kinder- en Jeugdpsycholoog Specialist
- NIP registratie Arbeid- en Organisationspsycholoog
- NIP registratie Arbeid en Gezondheid
- NIP registratie Eerstelijnspsychologie

- NIP registratie Lichaamsgericht werkend Psycholoog
- NIP registratie Psycholoog Mediator
- Vereniging voor Gedragstherapie en Cognitieve Therapie (VGCT)
- Vereniging voor Relatie en Gezinstherapie (NVRG)
- Vereniging Persoonsgerichte Experimentiële Psychotherapie (VPEP)
- Vereniging voor Schematherapie (Vst)
- EFT register (emotionally focused therapy)
- Register MBT (mentalization based therapy)
- Nederlandse wetenschappelijke vereniging voor seksuologie
- Vereniging voor groepsdynamica en groepspsychotherapie (NVGP)
- Vereniging EMDR Nederland
- NVO
- NVO register basisorthopedagoog
- NVO register OG
- SKJ master-orthopedagoog
- SKJ postmaster orthopedagoog
- SKJ master psycholoog
- SKJ Kind- en Jeugdpsycholoog
- Nederlands Kwaliteitsinstituut Dyslexie
- NVGzP
- Anders, namelijk:

INTERESSE IN DE OPLEIDING TOT GZ-PSYCHOLOOG

7. Heeft u op dit moment interesse in het volgen van de opleiding tot GZ-psycholoog?
- Ja, ik heb hierin interesse
 - Nee, ik heb hierin geen interesse, ga door naar vraag 10
8. Heeft u voorkeur voor één van de volgende differentiaties? Zo ja, welke?
- Ik heb geen voorkeur
 - Ik heb wel voorkeur, namelijk voor:
 - Volwassenen en ouderen
 - Kinderen en jeugdigen
 - Ouderen
 - Volwassenen
9. Waarom heeft u interesse om GZ-psycholoog te worden?
- Het vak interesseert mij
 - Betere/meer carrièremogelijkheden
 - BIG-registratie
 - Interesse om door te stromen naar een andere specialisatie
 - Op verzoek van mijn werkgever
 - Anders, namelijk
10. Heeft u een LOGO-verklaring? Zo ja, sinds welk jaar heeft u deze verklaring?

Toelichting: Een LOGO-verklaring is een verklaring die nodig is om toegelaten te worden tot de opleiding tot GZ-psycholoog. Hierop staat vastgelegd dat aan de wettelijke toelatingsvoorwaarden voldaan is.

- Nee, ik heb geen LOGO-verklaring en heb deze nooit gehad
- Nee, ik heb geen LOGO-verklaring, maar had deze voorheen wel
- Ja, ik heb een LOGO-verklaring sinds ____ (jaar)

11. U heeft aangegeven niet direct na de masteropleiding(en) die u heeft gevolgd een LOGO-verklaring te hebben aangevraagd en/of gekregen, kunt u toelichten waarom u deze niet direct na de opleiding heeft aangevraagd/verkregen?

[tekstvak]

12. Bent u van plan uw LOGO-verklaring te verlengen wanneer u nog geen opleidingsplaats heeft gevonden als GZ-psycholoog wanneer de verklaring afloopt?

- Ja
- Nee

13. Hoe snel zou u het liefst instromen in de opleiding tot GZ-psycholoog?

- Binnen een jaar
- Over 1-2 jaar
- Over 2-3 jaar
- Over meer dan 3 jaar
- Weet niet

14. Hoe vaak reageert u in een gemiddelde maand op vacatures voor een opleidingsplaats? Een schatting volstaat.

____ keer

15. Waarom heeft u op dit moment geen LOGO-verklaring?

- Ik vraag pas een LOGO-verklaring aan op het moment dat ik wil solliciteren op een opleidingsplaats
- Ik voldoe nog niet volledig aan de eisen
- Anders, namelijk: ____

16. Waarom wilt u geen GZ-psycholoog (meer) worden?

U kunt meerdere antwoorden aangeven

- Ik ben een andere opleiding gaan doen buiten de geestelijke gezondheidszorg
- Ik ben een andere opleiding gaan doen binnen de geestelijke gezondheidszorg
- Ik ben tevreden met mijn huidige baan en wil daarom niet veranderen van baan
- Ik wil geen BIG-registratie
- Ik kan de opleiding zelf niet bekostigen
- Er zijn onvoldoende opleidingsplaatsen (in de sector waar ik de opleiding wil volgen)
- Anders, namelijk: ____

De volgende vragen gaan over een eventueel persoonlijk en versneld traject op basis van vrijstellingen voor de registratie tot GZ-psycholoog. Hierbij kan gedacht worden aan erkenning van eerdere gedane scholing die erkend is door de beroepsverenigingen (EVV) en/of onderbouwde praktijkervaring (EVC) vaak in combinatie met relevante scholing. Op basis daarvan zou men in aanmerking kunnen komen voor een verkorte versie van de opleiding of versnelde registratie tot GZ-psycholoog. EVC's hebben voornamelijk betrekking op verworven competenties vanuit

praktijkervaring (i.c.m. scholing) en vrijstellingen hebben voornamelijk betrekking op eerder gevolgde opleidingen en cursussen.

17. Zou u geïnteresseerd zijn in een persoonlijk en versneld traject voor de opleiding tot GZ-psycholoog op basis van eerder verworven competenties (EVC's)?

- Ja
- Misschien
- Nee

18. Zou u onder één of meer van onderstaande condities zeker geïnteresseerd zijn in een EVC-traject? Zo ja, welke?

- Een minimale verkorting van de opleidingsduur van 6 maanden
- Alleen als er reële mogelijkheden zijn om in een verkorte opleiding in te stromen
- Alleen als er reële mogelijkheden zijn om direct geregistreerd te worden als GZ-psycholoog
- De werkgever de opleiding gedeeltelijk betaalt
- De werkgever de hele opleiding betaalt
- Als ik een EVC-traject kan volgen bij mijn huidige werkplek/werkgever
- Als ik een EVC-traject kan volgen vanuit mijn huidige sector
- Anders, namelijk: _____

19. Zou u interesse hebben in de registratie als GZ-psycholoog wanneer dit mogelijk is via een persoonlijk en versneld traject op basis van vrijstellingen?

- Ja
- Misschien
- Nee

20. Zou u onder één of meer van onderstaande condities zeker geïnteresseerd zijn in een vrijstellingstraject? Zo ja, welke?

- Een minimale verkorting van de opleidingsduur van 6 maanden
- Alleen als er reële mogelijkheden zijn om in een verkorte opleiding in te stromen
- Alleen als er reële mogelijkheden zijn om direct geregistreerd te worden als GZ-psycholoog
- De werkgever de opleiding gedeeltelijk betaalt
- De werkgever de hele opleiding betaalt
- Als ik een verkorte opleiding kan volgen bij mijn huidige werkplek/werkgever
- Als ik een verkorte opleiding kan volgen vanuit mijn huidige sector
- Anders, namelijk: _____

WERKSITUATIE, WERKERVARING EN PROFESSIONALISERING

21. Bent u op dit moment werkzaam, en zo ja, in welk beroep?

- Ik ben niet werkzaam
- Ik ben wel werkzaam, maar niet in de geestelijke gezondheidszorg
- Ik ben werkzaam als:
 - masterpsycholoog
 - orthopedagoog-generalist
 - orthopedagoog

- gezondheidswetenschapper
- psychotherapeut
- arbeid en organisatiepsycholoog
- kinder- en jeugdpsycholoog
- psycholoog arbeid en gezondheid
- eerstelijnspsycholoog
- lichaamsgericht werkend psycholoog
- mediator
- (promotie)onderzoek
- anders, namelijk ____

22. Heeft u voorheen in een (ander) beroep in de geestelijke gezondheidszorg gewerkt? Zo ja, in welk beroep of in welke beroepen. *U kunt meerdere antwoorden aangeven*

- Nee
- Ja, namelijk in het volgende beroep:
 - masterpsycholoog
 - orthopedagoog-generalist
 - pedagoog
 - gezondheidswetenschapper
 - psychotherapeut
 - arbeid en organisatiepsycholoog
 - kinder- en jeugdpsycholoog
 - psycholoog arbeid en gezondheid
 - eerstelijnspsycholoog
 - lichaamsgericht werkend psycholoog
 - mediator
 - (promotie)onderzoek
 - anders, namelijk ____

23. In welke van de volgende branches bent u ooit werkzaam geweest, en in welke bent u op dit moment werkzaam? *U kunt meerdere antwoorden aangeven*

	Ooit werkzaam in geweest	Nu werkzaam
☐ Huisartspraktijk / gezondheidscentrum	☐	☐
☐ GGZ vrijgevestigde praktijk: generalistische basis (Gb) – GGZ	☐	☐
☐ GGZ vrijgevestigde praktijk: gespecialiseerde (G) - GGZ	☐	☐
☐ GGZ vrijgevestigde praktijk: zowel gb-GGZ als g- GGZ	☐	☐
☐ GGZ vrijgevestigde praktijk: Jeugd GGZ	☐	☐
☐ GGZ instelling: generalistische basis (Gb) – GGZ	☐	☐
☐ GGZ instelling: gespecialiseerde (G) - GGZ	☐	☐
☐ GGZ instelling: zowel gb-GGZ als g- GGZ	☐	☐
☐ GGZ instelling: Jeugd GGZ	☐	☐
☐ GGZ instelling: forensische afdeling	☐	☐
☐ Verpleeg- en/of verzorgingshuis	☐	☐

☐ Algemeen of academisch ziekenhuis	☐	☐
☐ Revalidatie-instelling	☐	☐
☐ Instelling voor jeugdhulp (excl. GGZ)	☐	☐
☐ Basisonderwijs	☐	☐
☐ Speciaal onderwijs	☐	☐
☐ Instelling voor gehandicaptenzorg	☐	☐
☐ Instelling voor forensische zorg (bijvoorbeeld FPC/TBS-instelling of PPC/ penitentiaire instelling)	☐	☐
☐ Andere organisatie, namelijk: ____	☐	☐

24. Sinds welk jaar bent u in deze branches werkzaam?

	Ik ben hier werkzaam sinds het jaar:
[antwoorden vraag 22 'nu werkzaam']	_____

25. Hoeveel uur per week en hoeveel FTE werkt u in totaal in uw huidige functie(s)? *Het gaat hier om het totaal aantal uren van alle (neven)functies die passend zijn bij werken in de geestelijke gezondheidszorg, dus ook bijvoorbeeld bestuurstaken of het geven van onderwijs. Het gaat daarentegen niet om eventuele ANW diensten (avond-, nacht- en weekenddiensten).*

_____ uur

_____ FTE

26. Welk van de volgende taken voert u wel eens uit in uw huidige werk, zelfstandig of onder begeleiding?

	Onder begeleiding	Zelfstandig	Voer ik nooit uit
Diagnostisch onderzoek	☐	☐	☐
Stellen van een diagnose	☐	☐	☐
Maken van een behandelplan	☐	☐	☐
Geven van psycho-educatie	☐	☐	☐
Behandelen van mensen met angststoornissen	☐	☐	☐
Behandelen van mensen met stemmingsstoornissen	☐	☐	☐
Behandelen van mensen met psychotische stoornissen	☐	☐	☐
Behandelen van mensen met verslavingsproblematiek en stoornissen in de impulscontrole	☐	☐	☐
Behandelen van mensen met stoornissen met somatische symptomen	☐	☐	☐
Behandelen van mensen met cognitieve of leerstoornissen	☐	☐	☐

Behandelen van mensen met ontwikkelingsstoornissen	☐	☐	☐
Behandelen van mensen met persoonlijkheidsstoornissen	☐	☐	☐
Behandelen van mensen met hechtingsproblematiek	☐	☐	☐
Behandelen van mensen met stress, overspanning en burn-out	☐	☐	☐
Geven van groepstherapie	☐	☐	☐
Adviseren van opdrachtgevers	☐	☐	☐
Geven van trainingen	☐	☐	☐
Multidisciplinair samenwerken (bijv. met bedrijfsarts)	☐	☐	☐
Leidinggeven aan collega's	☐	☐	☐
Begeleiden stagiairs op masterniveau	☐	☐	☐
Begeleiden van teams van professionals	☐	☐	☐

27. Hoe bekwaam voelt u zich in het uitvoeren van deze taken?

	Zeer bekwaam	Een beetje bekwaam	Een beetje onbekwaam	Zeer onbekwaam
[antwoorden waarbij bij vraag 26 'onder begeleiding' en/of 'zelfstandig' is gekozen]	☐	☐	☐	☐

28. Dit is de laatste vraag van deze vragenlijst. Mocht u nog iets kwijt willen dat niet aan bod is gekomen, kunt u dit hieronder aangeven.

[tekstvak]

Hartelijk dank voor uw medewerking!

Bijlage B Factsheet analyse LOGO-data

Het 'stuwmeer' voor de GZ-opleiding: een analyse op basis van gegevens uit de vLOGO-registratie

Linda Flinterman, Ronald Batenburg, Elize Vis

Het aantal afgestudeerden master-psychologen, -(ortho)pedagogen en – gezondheidswetenschappers dat interesse heeft in de tweejarige postmasteropleiding tot gezondheidszorgpsycholoog (GZ-psycholoog) te volgen, is al jaren groter dan het aantal beschikbare opleidingsplaatsen. Dit wordt ook wel een 'reservoir' of 'stuwmeer' genoemd en heeft de aandacht van veel organisaties omdat er tekorten bestaan aan GZ-psychologen.

Dit stuwmeer staat ook op de agenda van het Programma Adaptieve Psychologische Vervolgopleidingen (APV). Het doel van het programma APV is het ontwikkelen van gedragen aanbevelingen voor psychologische vervolgopleidingen. In opdracht van de Opleidingsraad van de Federatie voor Gezondheidszorgpsychologen en Psychotherapeuten (FGzPt) voert het Nivel een aantal onderzoeken uit voor dit APV-programma. Het in kaart brengen van het stuwmeer is één van die onderzoeken, waarover in deze eerste factsheet wordt gerapporteerd.

Omvang en samenstelling van personen die tussen 2015-2021 een LOGO-verklaring verkregen

Om te kunnen solliciteren naar een opleidingsplaats tot GZ-psycholoog is een geldige verklaring van het Landelijk Overleg Geestelijke Gezondheidszorg Opleidingsinstellingen (LOGO) nodig. Deze verklaring wordt sinds 2015 afgegeven door de vereniging LOGO. De Stichting Psychologische vervolg Opleidingen Nijmegen is namens de vLOGO verantwoordelijk voor de centrale aanmeldingsprocedure van kandidaten voor de GZ-opleiding. Met de LOGO-verklaring kunnen afgestudeerden aantonen dat zij aan de opleidings- en werkervaringseisen voor de opleiding tot GZ-psycholoog voldoen. Een LOGO-verklaring is vijf jaar geldig. Wanneer men binnen vijf jaar geen opleidingsplaats gevonden heeft, kan deze worden verlengd wanneer in de tussentijd relevante werkervaring is opgedaan en/of relevante opleidingen zijn gevolgd.

Het Nivel heeft gegevens van vLOGO verkregen om de groep te beschrijven die nu (februari 2021) een LOGO-verklaring heeft maar nog niet (of zeer recentⁱ) zijn toegelaten tot de GZ-opleiding. Als we de momentopname-data van vLOGO beschouwen als een beschrijving van het stuwmeer voor de GZ-opleiding, moet het volgende worden bedacht. Het stuwmeer ontstaat omdat het aantal personen dat een LOGO-verklaring heeft aangevraagd en verkregen, elk jaar groter is (geweest) dan het aantal dat deze verklaring niet meer nodig heeft omdat zij inmiddels in de GZ-opleiding zijn ingestroomd of hiertoe hebben afgezien.

¹ Wanneer men toegelaten wordt tot de opleiding tot GZ-psycholoog wordt men verwijderd uit de vLOGO-registratie. Omdat dit niet altijd direct wordt doorgegeven door de opleidingsinstellingen kunnen in het vLOGO bestand toch personen zitten die net in opleiding zijn.

De stand van zaken anno (februari) 2021 is dan ook het resultaat van een aantal jaren waarin het verschil tussen in- en uitstroom positief is en daarmee tot het huidige aantal van bijna 6.500 personen is gecumuleerd (tabel 1).

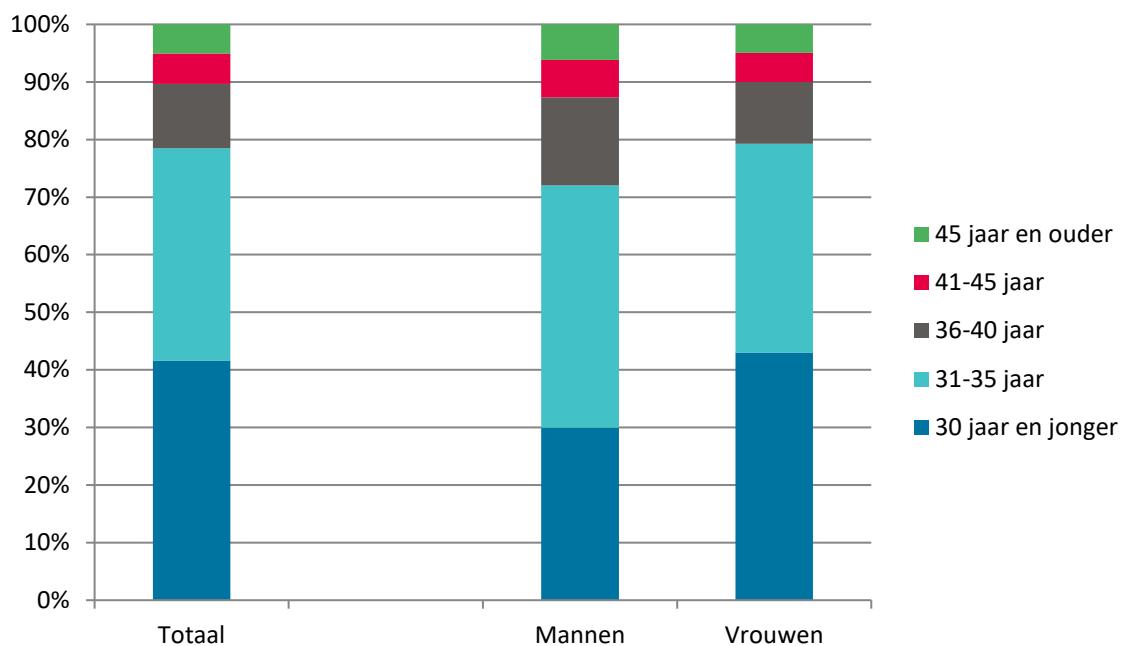
Tabel 1 geeft ook weer wat de achtergrondkenmerken zijn van de personen in het geanalyseerde bestand. De meerderheid is vrouw (89%). Gemiddeld heeft de groep in 2014 het masterdiploma behaald, met een spreiding van ruim 4 jaar daar omheen. Dat geldt ook voor hun leeftijd op het moment van het verkrijgen van de data (feb 2021); de gemiddelde leeftijd is 33 jaar met een standaarddeviatie van 6 jaar. Er zijn dus nog behoorlijke verschillen in de leeftijd en het jaar van afstuderen binnen de groep. De leeftijdsverdeling wordt nog specifiek weergegeven in figuur 1.

Tabel 1 Kenmerken van de personen in februari 2021 waaraan een LOGO-verklaring tussen 2015 en 2021 is afgegeven, naar geslacht, gemiddelde leeftijd en jaar van afstuderen

Aantal	6.457
% vrouw	89%
Gemiddelde leeftijd in 2021 (standaarddeviatie)	32,9 (6,0)
Gemiddeld jaar van afstuderen (standaarddeviatie)	2014 (4,1)

Figuur 1 laat zien wat de leeftijdsverdeling van het geanalyseerde bestand is (begin 2021), voor de totale groep en uitgesplitst naar geslacht. Meer dan 40% is jonger dan 30, bijna 80% jonger dan 35. Maar dit verschilt wel tussen mannen en vrouwen. De mannen in het bestand zijn gemiddeld iets ouder dan de vrouwen (33,9 versus 32,7 jaar).

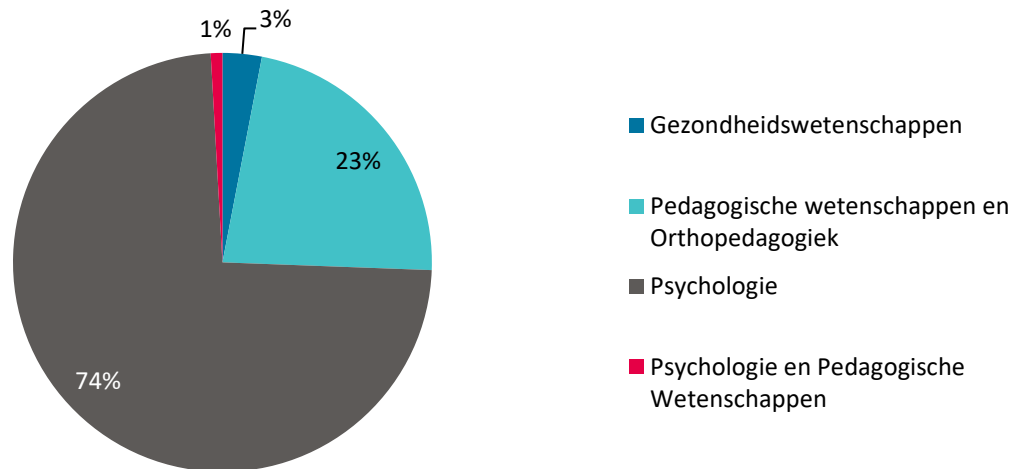
Figuur 1 Leeftijdverdeling van de personen in februari 2021 naar geslacht

Ten tweede kijken we naar de (academische) vooropleiding van dezelfde groep. [Figuur 2](#) laat de hoofd-verdeling zien, waarbij nog niet is uitgesplitst naar *afstudeerrichting*. Het merendeel heeft psychologie gestudeerd (74%), daarna volgt de groep pedagogische wetenschappers en (ortho)pedagogen (23%). Zij die gezondheidswetenschappen hebben gestudeerd vormen de kleinste groep (3%), samen met de masters die een combinatie klinisch psychologie met gezondheidspsychologie hebben gedaan (1%).

In [Bijlage 1](#) staat de nadere verdeling, per vooropleiding en naar afstudeerrichting. De diversiteit aan afstudeerrichting is groot, vooral bij psychologie. De 'grootste' masters hierbinnen zijn klinisch psychologie, klinisch neuropsychologie, gezondheidspsychologie en de combinatie klinisch psychologie met gezondheidspsychologie. Bij pedagogische wetenschappen en orthopedagogiek is de afstudeerrichting eenduidiger, namelijk orthopedagogiek. Bij gezondheidswetenschappen is dat Mental Health, wat ook de enige afstudeerrichting binnen deze opleiding is die toegang geeft tot de opleiding tot GZ-psycholoog. Daarnaast zijn er veel groepen die allerlei andere afstudeerrichtingen hebben gevolgd.

Figuur 2 Academische vooropleiding van de personen in februari 2021 waaraan een LOGO-verklaring tussen 2015 en 2021 is afgegeven

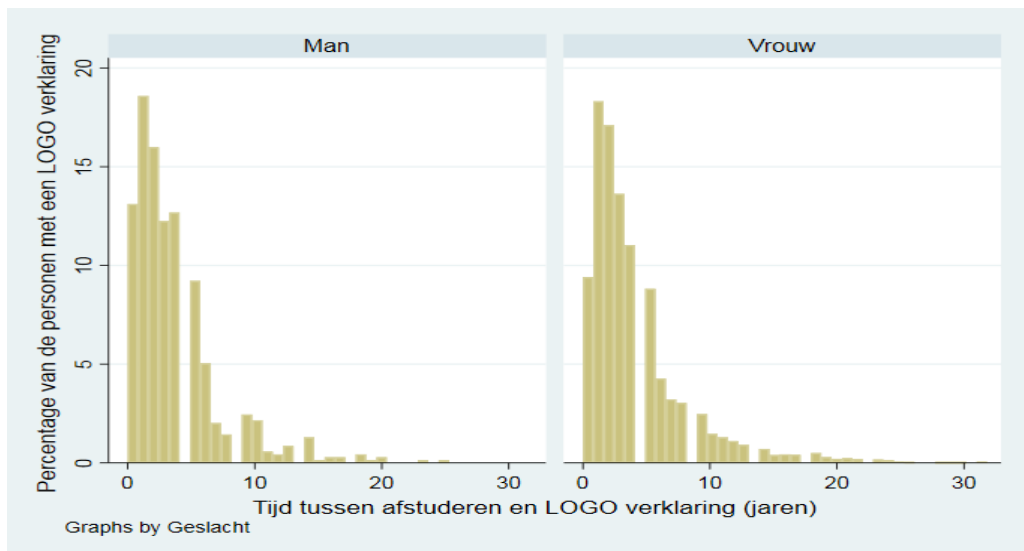
Aantal jaren tussen afstuderen en een LOGO-verklaring

In deze en de volgende paragrafen presenteren we een aantal verdiepende analyses om zowel de in- als uitstroom in het vLOGO-bestand te ontleden, voor zover dat mogelijk is met de beschikbare kenmerken in het bestand. Ook bij deze analyses moet steeds bedacht worden dat deze gaan over personen die een LOGO-verklaring hebben gekregen maar nog niet zijn doorgestroomd naar de GZ-opleiding. Waarbij dus mogelijk selectieve uitstroom heeft plaats gevonden.

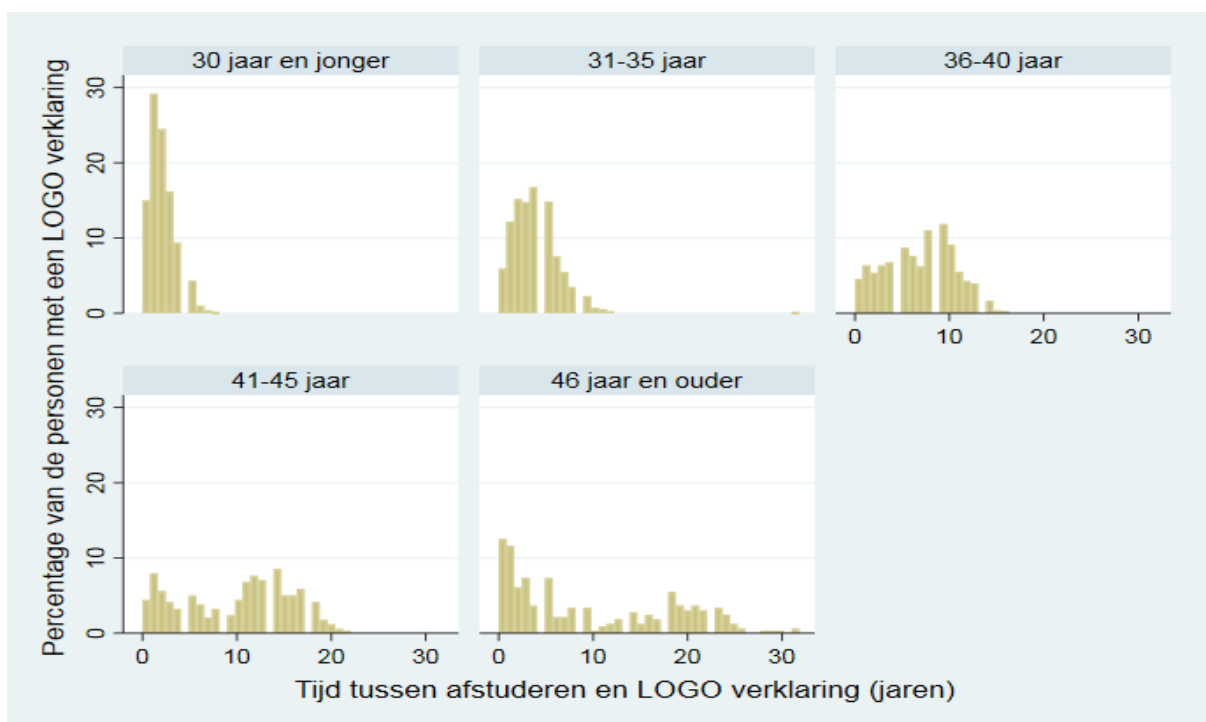
De eerste verdiepende analyse betreft het aantal jaren tussen afronding van de vooropleiding en het aanvragen/verkrijgen van de LOGO-verklaring. Voor de totale groep in het geanalyseerde bestand is dat gemiddeld 3,9 jaar, met een spreiding van 3,4 jaar daar omheen. De grootste groep vraagt binnen 4 a 5 jaar na afstuderen de LOGO-verklaring aan, maar er is ook een groep personen die langer dan 5 jaar heeft gewacht. Deze spreiding staat in [figuur 3](#), uitgesplitst naar geslacht. Voor mannen zat er gemiddeld wat minder tijd tussen afstuderen en LOGO-verklaring (3,6 jaar) dan voor vrouwen (4 jaar).

Heeft leeftijd ook een relatie met de tijd tussen afstuderen en het aanvragen/verkrijgen van een LOGO-verklaring? Dat blijkt het geval te zijn ([figuur 4](#)): hoe ouder men is op het moment van het verkrijgen van de LOGO verklaring, hoe langer het heeft geduurd voordat een LOGO-verklaring werd aangevraagd/gekregen, laat [figuur 4](#) zien. Vooral de gemiddelde duur tussen afstuderen en LOGO-verklaring is voor de groep van 30 jaar en jonger relatief kort: 1,9 jaar. Voor de groep 31-35 jaar is het gemiddelde 3,8 jaar, daarna loopt de duur op tot 6,9 tot bijna 10 jaar voor de groepen ouder dan 35. Deze laatste groepen kennen ook een zeer grote spreiding in aanvraag- dan wel toekennings-duren. Zij die op latere leeftijd een LOGO-verklaring aanvragen zijn dus niet later afgestudeerd dan zij die op jongere leeftijd een verklaring aanvragen maar hebben er langer mee gewacht.

Figuur 3 Duur tussen jaar van afstuderen en jaar van verkregen LOGO-verklaring, naar geslacht

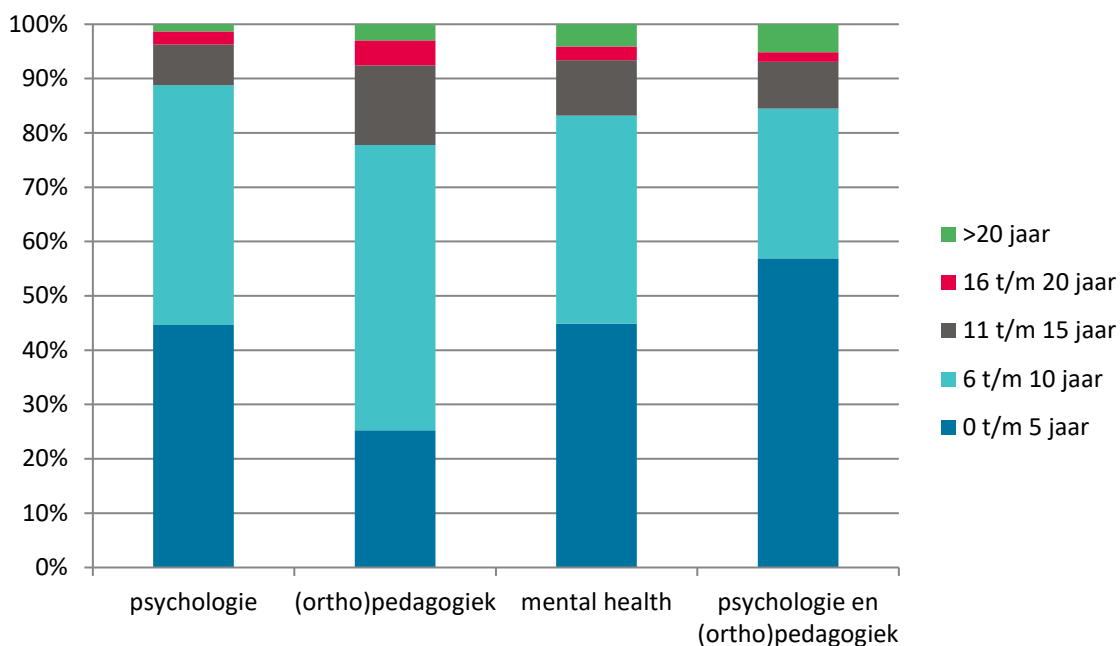

Figuur 4 Duur tussen jaar van afstuderen en jaar van verkregen LOGO-verklaring, naar 5 leeftijds categorieën (leeftijd in het jaar van afgifte LOGO-verklaring)

Ten derde is gekeken naar de verschillen tussen de studierichtingen, en de duur tussen afstuderen en LOGO-verklaring. Ook hier zien we flinke verschillen, weergegeven in [figuur 5](#). De grootste groep in het bestand, de afgestudeerde psychologen, verkregen gemiddeld 3,5 jaar na hun afstuderen de LOGO-verklaring. Voor de andere studies ligt het gemiddelde boven de 4 jaar, voor de (ortho)pedagogen en pedagogen op gemiddeld 5 jaar en meer.

Figuur 5 Duur tussen jaar van afstuderen en jaar van verkregen LOGO-verklaring, naar vooropleiding

Met name leeftijd bij afgifte van de LOGO-verklaring en studierichting zijn dus bepalend voor de snelheid waarmee de personen in het geanalyseerde bestand een LOGO-verklaring na hun afstuderen hebben aangevraagd en gekregen. Kijken we naar de *combinatie* van beide kenmerken, dat zien we dat deze twee elkaar ook ‘versterken’. Psychologen en gezondheidswetenschappers jonger dan 30 jaar waren bij afgifte hebben binnen 1,8 jaar na afstuderen hun LOGO-verklaring aangevraagd en gekregen. De (ortho)pedagogen jonger dan 30 jaar na gemiddeld 2,7 jaar. Voor de groep 31-35-jarigen bij afgifte zijn de verschillen tussen de studierichtingen kleiner, maar voor degenen die 36 en ouder waren bij afgifte weer groter. Bij deze groep gaat het wel om relatief kleinere aantallen waarbij een aantal ‘outliers’ met grote waarden het gemiddelde onzekerder maken.

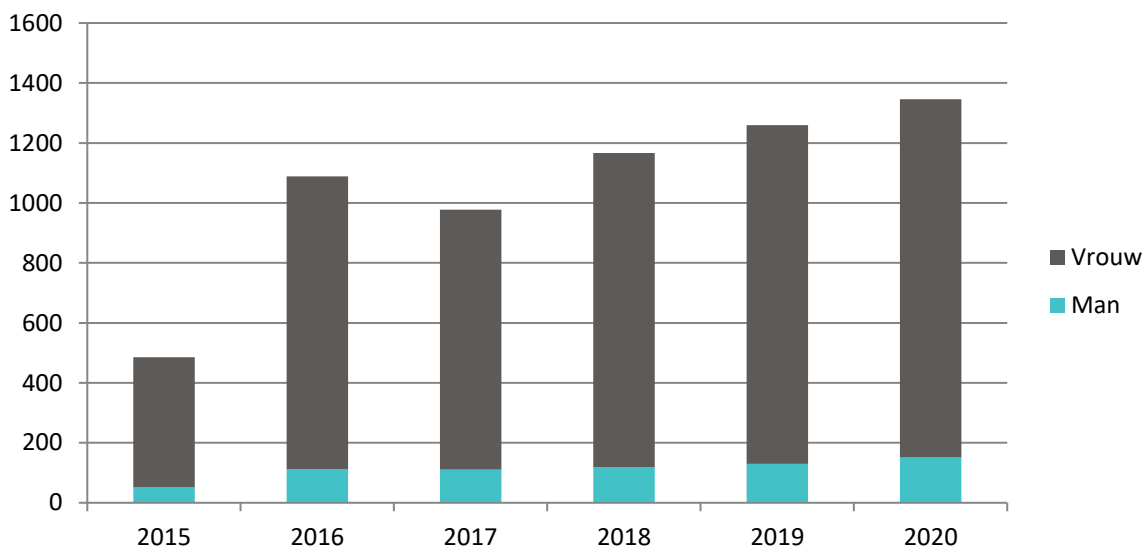
Verschilt de omvang en samenstelling van de groep per afgiftejaar?

Voor het beantwoorden van deze vraag maken we gebruik van het feit dat in het bestand bekend is in welk jaar de LOGO-verklaring is verkregen (c.q. is aangevraagd). Door de omvang en samenstelling van dit bestand uit te splitsen naar de zes jaren waarin de LOGO-aanvraag is verkregen (2015, 2016, 2017, 2018, 2019 en 2020), krijgen we inzicht in hoe in elk afgiftejaar het bestand qua omvang en samenstelling eruit ziet. Net als hiervoor benoemd moet hierbij heel expliciet rekening worden gehouden met het feit dat in elk van de zes jaren de personen ontbreken die in dat jaar een LOGO-verklaring hebben gekregen, maar daarna weer uit het vLOGO-bestand zijn uitgestroomd. Hoe vroeger het afgiftejaar, hoe groter en mogelijk selectiever deze uitstroom geweest kan zijn. Ook speelt hierbij het feit dat men vaak moet wachten tot men *kan* solliciteren voor een GZ-opleidingsplaats. En dus dat er bijna altijd wachttijd bestaat totdat men daadwerkelijk voor de opleiding wordt aangenomen. Als we er dus vanuit gaan dat er een ‘vertragingstijd’ bestaat tussen LOGO-aanvraag en instroom in de GZ-opleiding, dan is de verwachting dat:

- de cohorten in het bestand dat in de ‘vroege’ jaren (bijvoorbeeld 2015, 2016, 2017) de LOGO-verklaring hebben verkregen, en anno februari 2021 nog niet in de GZ-opleiding zijn ingestroomd, kleiner zijn omdat zij langer de kans hebben gehad om uit te stromen naar de GZ-opleiding;
- de cohorten die recenter’ (2020, 2019, 2018) de LOGO-verklaring hebben verkregen, en anno februari 2021 ook nog niet in de GZ-opleiding zijn ingestroomd, groter zijn omdat zij minder kans hebben gehad om te solliciteren en tot de GZ-opleiding te worden toegelaten.

De volgende [figuur 6](#) geeft weer wat de omvang van het vLOGO-bestand is anno februari 2021, naar toekenningsjaar en geslacht.

Figuur 6 Omvang van de groep personen anno februari 2021 naar toekenningsjaar en geslacht

De verwachting dat de groep groter is naarmate het toekenningsjaar recenter is wordt bevestigd, de grootste groep heeft in 2020 de LOGO-verklaring gekregen, in 2019 is deze groep ruim 100 personen kleiner, hetzelfde geldt voor de jaren daarvoor. Wat echter opvalt is dat het jaar 2016 een uitzondering vormt op de aflopende reeks. Getalsmatig kan de oorzaak hiervan zijn dat:

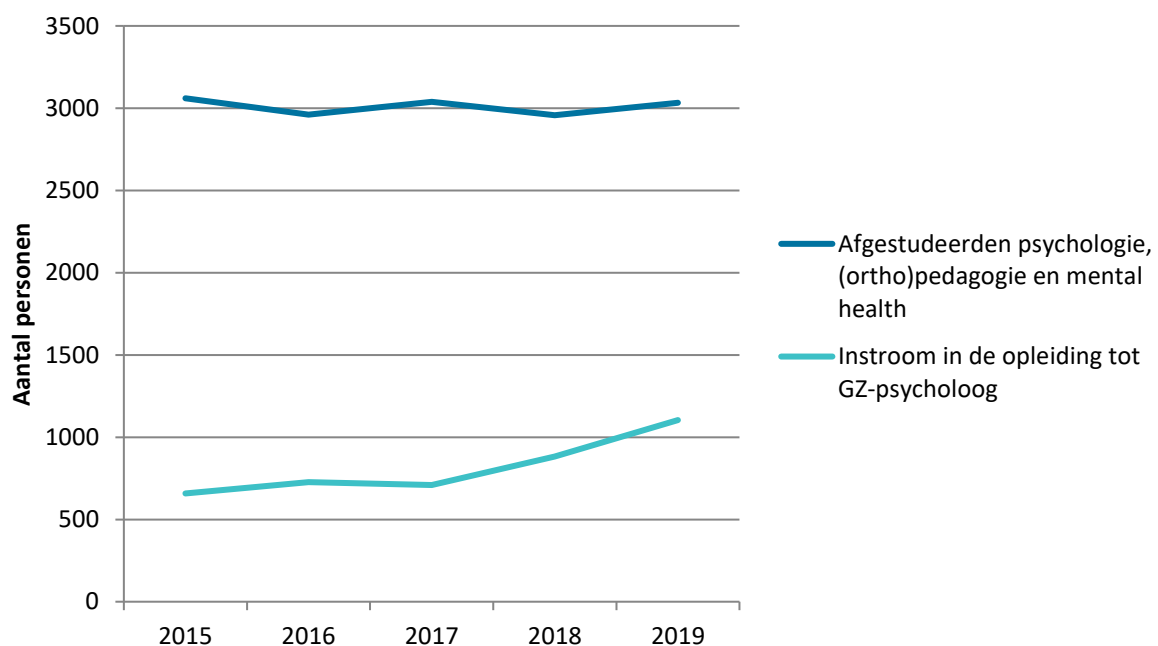
1. in hetzelfde jaar 2016 of (rekening houdend met de vertragingstijd) kort daarna er minder opleidingsplaatsen tot GZ-psycholoog beschikbaar waren,
2. in hetzelfde jaar 2016 of (rekening houdend met de benodigde tijd voor het voldoen aan de voorwaarden) kort daarvoor relatief veel masters zijn afgestudeerd die daarna ook een LOGO-verklaring hebben aangevraagd.

Wat betreft de eerste ‘verklaring’ laten de cijfers van het CRT/FGZPT zien dat de instroom in de GZ-opleiding tussen 2015 en 2019 gestaag gestegen is, van 658 naar 1.142 per jaar. Er is geen sprake van een ‘dip’ in het aantal vervulde opleidingsplaatsen in 2016 of kort daarna. Voor de tweede verklaring kijken we naar de cijfers van DUO over het totaal aantal afgestudeerden in de psychologie, orthopedagogiek en mental health tussen 2014 en 2019. Hierbij worden de internationale studenten buiten beschouwing gelaten daar een groot deel van hen door de taalbarrière niet zal doorstromen naar de opleiding voor GZ-psycholoog. Het aantal afgestudeerden is in deze periode redelijk constant met rond de 3.000 afgestudeerden per jaar. Ook hier was dus geen sprake van een specifieke

verandering of 'piek' in het aantal afgestudeerden in 2016 of kort daarvoor. [Figuur 7](#) vat deze statistieken samen.

Een alternatieve verklaring voor het relatief hoger aantal overgebleven 'stuwmeeders' in 2016 is dat rond dit jaar kennelijk een groter *deel* van de afgestudeerde master-psychologen en -pedagogen een LOGO-verklaring heeft aangevraagd. De opleiding en het beroep tot GZ-psycholoog kende toen mogelijk zeer grote mate van belangstelling, al zijn hier geen concrete cijfers over bekend. Ook kan een mogelijk effect hebben gehad dat rond 2016 nog een kleiner *deel* van de opleidingsplaatsen bekostigd werd vanuit het opleidingsfonds van VWS en er daardoor meer plaatsen door de instellingen zelf bekostigd werden. Dit heeft mogelijk de doorstroom van de 'piek' in het aantal aanmeldingen geremd. Ook deze alternatieve verklaring kunnen we echter niet specifiek met cijfers onderbouwen.

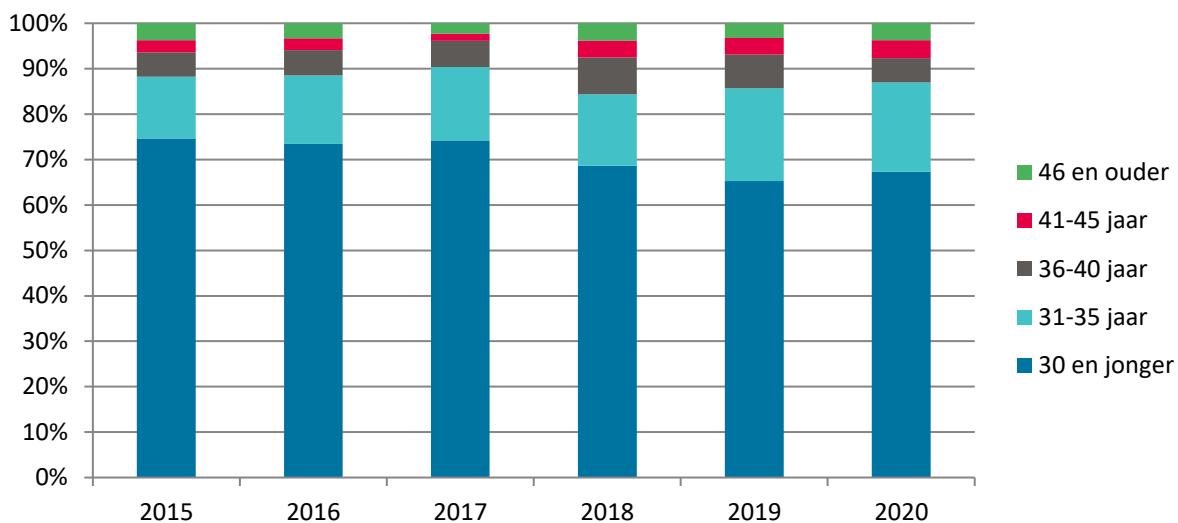
Figuur 7 Instroom in de GZ-opleiding en aantal afgestudeerden van relevante masteropleidingen (zonder internationale studenten) 2014-2019

Als we vervolgens kijken naar de leeftijdssamenstelling van de groepen in het vLOGO-bestand naar toekenningjaar, dan is het wederom belangrijk om te rekenen met de leeftijd op het moment (jaar) van afgifte van de LOGO-verklaring. Met de combinatie van de jaren van LOGO-toekenning en leeftijdsgroepen bij toekenning kijken we dus de facto naar *cohorten*.

[Figuur 8](#) laat de leeftijdsopbouw per jaar zien van de personen, zoals die was in het jaar van hun LOGO-toekenning. In alle jaren was de grootste groep jonger was dan 30 jaar, maar dit aandeel ligt in 2015 hoger dan in 2020 (75% versus 67%). Het aandeel van 31-35-jarigen was in 2015 daarentegen lager, van 14% versus 20% in 2020. Het aandeel van de 'oudere' leeftijdsgroepen was in alle toekenningjaren gelijk. Kijken we naar de gemiddelde leeftijd, dan fluctueerde die tussen 29 en 33,5 jaar en is deze voor de eerste LOGO-cohorten lager dan in de latere cohorten. Dit duidt erop dat er een naar leeftijd selectieve uitstroom is geweest: omdat het aandeel 'jongeren' in het huidige vLOGO-bestand in de eerste toekenningjaren relatief hoog is, is deze groep naar verwachting relatief minder uitgestroomd naar de GZ-opleiding dan de 'ouderen' in deze cohorten.

Figuur 8 Samenstelling van de groep personen anno februari 2021 waaraan een LOGO-verklaring tussen 2015 en 2021 is afgegeven (en nog niet in de GZ-opleiding zijn ingestroomd), naar toekenningsjaar en leeftijd in het toekenningsjaar

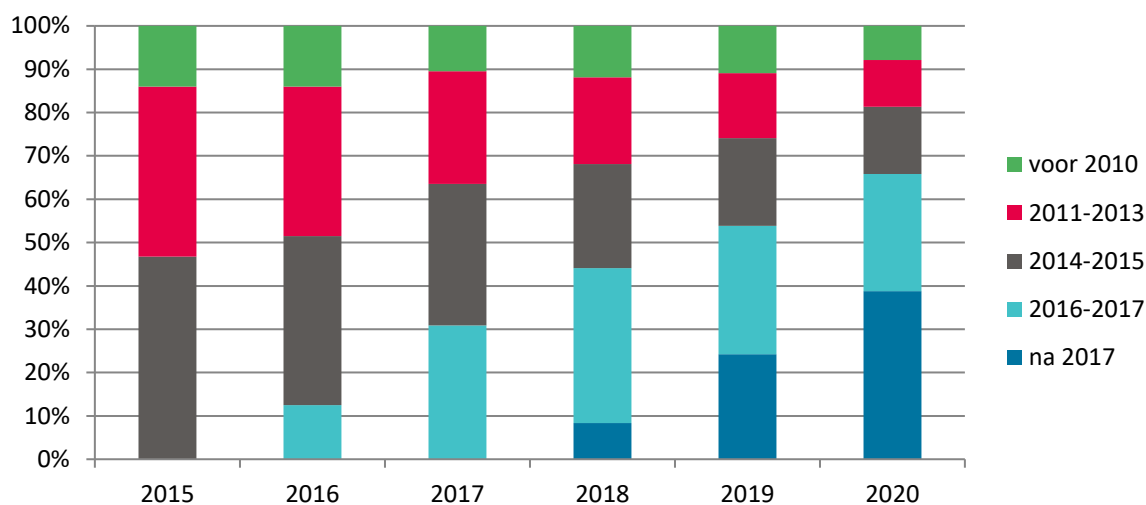
Een tweede beeld van de dynamiek in het vLOGO-bestand zien we terug als we de samenstelling naar jaar van afstuderen per toekenningsjaar bekijken, zoals weergegeven in [figuur 9](#). Hierbij moeten we uiteraard rekening houden met het feit dat het aandeel van het jongste afstudeercohort afgestudeerd na 2017 niet voor kán komen in de toekenningsjaren 2017 en eerder. En het cohort afgestudeerd in 2016-2017 niet voor kán komen in het toekenningsjaar 2015.

Bekijken we daarom eerst de jaren 2018-2020, dan zien we hier duidelijk dat het aandeel van het jongste afstudeercohort in 2020 flink hoger is dan in 2018. En omgekeerd is het aandeel van de cohorten die in 2017 of eerder afgestudeerd in 2018 hoger dan in 2020. De groep afgestudeerden van na 2017 is in 2018 dus niet sneller uitgestroomd dan de oudere afstudeercohorten. Datzelfde geldt voor de periode 2015-2017 en de samenstelling naar toekenningsjaar. Dit bevestigt de eerdere conclusie dat er sprake is van selectieve uitstroom naar leeftijd bij LOGO-afgifte. Omdat de groep die na 2017 is afgestudeerd in 2018 in de minderheid was ten opzichte van de oudere afstudeercohorten heeft onder de eerste groep minder uitstroom naar de GZ-opleiding plaats gevonden. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat zij meer specifieke en extra bagage bezaten om in aanmerking te komen voor de GZ-opleidingsplaats. Maar ook kan het selectiebeleid voor de GZ-opleiding hierin een rol hebben gespeeld. Dit vergt nader onderzoek op basis van andere gegevens, waar we in de conclusie op terug komen. Overigens zien we in [figuur 9](#) nog wel dat het aandeel van afgestudeerde van vóór 2011 in elk toekenningsjaar (dat zij hadden kunnen instromen) slechts langzaam afneemt, van 14% in 2015 tot 8% in 2020.

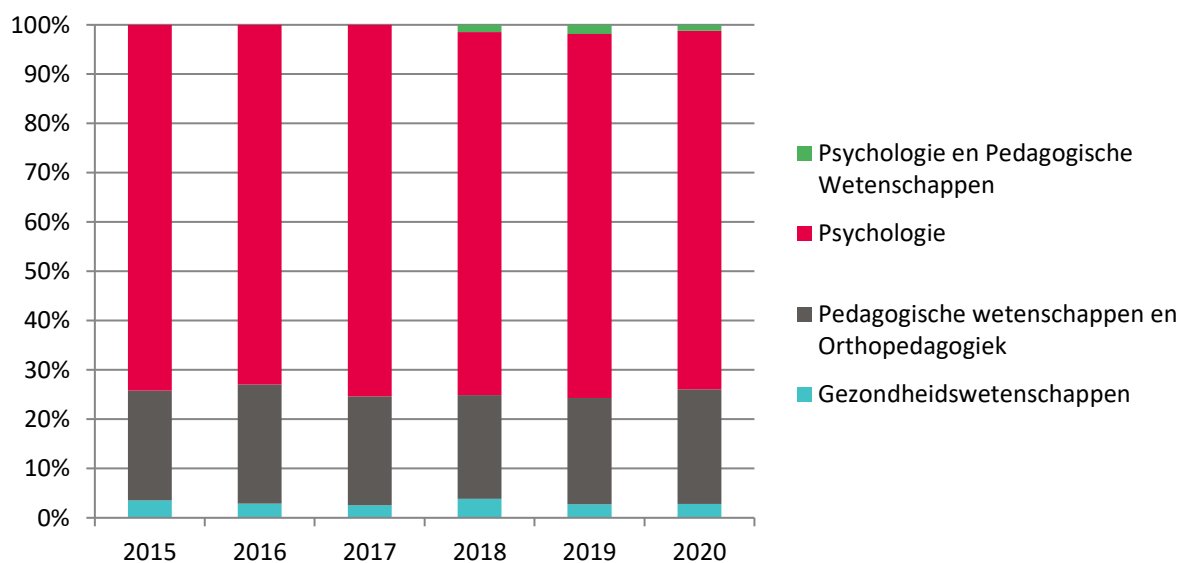
Tenslotte kijken we naar de vooropleiding in het vLOGO-bestand anno februari 2021, ook weer naar toekenningsjaar ([figuur 10](#)). De afgestudeerde psychologen zijn in alle jaren de grootste groep en varieert in de periode 2015-2020 tussen de 73 en 75%. De afgestudeerde pedagogen en (ortho)pedagogen hebben ook een vrij constant aandeel van boven de 20%. En dat geldt ook de kleine groep die gezondheidswetenschappen of zowel psychologie en pedagogie als vooropleiding hebben, de kleinste groepen van 3 respectievelijk 1%. De 'verschuivingen' per cohort zijn dus in dit

opzicht gering, hetgeen wordt bevestigd als we de verdeling naar afstudeerrichting naar toekenningsjaar bekijken. Deze figuur is in [Bijlage 2](#) opgenomen.

Figuur 9 Samenstelling van de groep personen anno februari 2021 waaraan een LOGO-verklaring tussen 2015 en 2021 is afgegeven (en nog niet in de GZ-opleiding zijn ingestroomd), naar toekenningsjaar en jaar van afstuderen

Figuur 10 Samenstelling van de groep personen anno februari 2021 waaraan een LOGO-verklaring tussen 2015 en 2021 is afgegeven (en nog niet in de GZ-opleiding zijn ingestroomd), naar toekenningsjaar en vooropleiding

Conclusie

Dat het aantal afgestudeerden master-psychologen, -(ortho)pedagogen en – gezondheidswetenschappers dat interesse heeft de tweejarige postmasteropleiding tot GZ-psycholoog te volgen, groter is dan het aantal beschikbare opleidingsplaatsen blijkt ook uit deze analyses van de LOGO-registratie. Het LOGO-bestand dat voor deze notitie is geanalyseerd vormt een momentopname anno februari 2021. Het gaat om ruim 6.500 personen aan wie een LOGO-verklaring tussen 2015 en 2021 is afgegeven en nog niet in de GZ-opleiding zijn ingestroomd. Bekijken we deze

groep als geheel en 'stuwmeer' (er vanuit gaande dat zij de LOGO-verklaring nog steeds in bezit hebben met als doel in de GZ-opleiding in te stromen) dan is deze vooral samengesteld uit:

- vrouwen,
- personen die op het moment van de peildatum (februari 2021) gemiddeld 33 jaar zijn,
- personen die psychologie als vooropleiding hebben,
- en in het bijzonder klinisch (neuro)psychologie en orthopedagogiek als afstudeerrichting.

Leeftijd en vooropleiding houden verband met de duur tussen afstuderen en het aanvragen/verkrijgen van een LOGO-verklaring. De gemiddelde duur tussen jaar van afstuderen en toekenningsjaar is 4 jaar. Duidelijk zichtbaar is dat de leeftijdsgroep onder 30 jaar en zij die psychologie als vooropleiding hebben, gemiddeld sneller (in minder dan 2 jaar) de LOGO-verklaring na afstuderen verkregen hebben.

Wanneer we specifiek naar het jaar van LOGO-toekenning kijken, dan waren de meest recente 'LOGO-cohorten van 2019 en 2020 (die relatief weinig tijd hebben gehad om een GZ-opleidingsplaats te verkrijgen) gemiddeld 31 jaar en was het aandeel (ortho)pedagogen hierin relatief hoog. De oudere cohorten van 2015 en 2016 (die relatief meer tijd hebben gehad om een GZ-opleidingsplaats te verkrijgen) waren bij toekenning wat jonger (gemiddeld 30,1 jaar) en bestonden uit relatief meer afgestudeerde pedagogen. Hieruit komt naar voren dat er sprake is geweest van selectieve uitstroom naar leeftijd en afstudeerjaar bij LOGO-afgifte. Onder de 'ouderen' van de eerste LOGO-cohorten heeft meer uitstroom naar de GZ-opleiding plaats gevonden, mogelijk vanwege hun ruimere ervaring, mogelijk vanwege een betere match met de selectie van GZ-opleidingen. Aan de andere kant zien we ook cohorten die eerder tot het stuwmeer toetreden, afgaande op de snelheid waarmee ze na hun afstuderen de LOGO-aanvraag doen en verkrijgen.

Zoals aangegeven, zijn juist hier andere data en analyses nodig om deze conclusie en andere bevindingen uit deze notitie nader te duiden en te verklaren. Deze analyses kunnen op verschillende manieren worden aangevuld. Ten eerste door analyses van de uit- en instroomgroep' die niet in dit vLOGO bestand zijn opgenomen. In het bijzonder gaat het dan om de loopbaan(keuzes) van degenen die de opleiding tot GZ-psycholoog momenteel volgen of hebben gevolgd. Ten tweede door eenzelfde analyse van de groepen die zich (nog) niet hebben aangemeld voor een LOGO-verklaring maar daarvoor wel potentieel in aanmerking komen. Het gaat dan om de groep afgestudeerde master-psychologen, -(ortho)pedagogen en –gezondheidswetenschappers in brede zin. Zo kan meer licht geworpen worden op de vraag welke zelfselectie-motieven en achtergronden het meest bepalend zijn voor de belangstelling voor de GZ-opleiding. En daarmee te komen tot een beter beeld van de omvang en samenstelling van het stuwmeer, i.c. de groepen die de 'LOGO-verklaring' op dit moment bezit, heeft aangevraagd, of in de toekomst zal aanvragen.

Het onderzoek

Voor dit onderzoek zijn geanonimiseerde gegevens van vLOGO verkregen in de vorm van een 'momentopname-bestand', en representeert de stand van het register per februari 2021. Het gaat om 6.474 personen die in de periode 2015-2021 een LOGO-verklaring hebben gekregen en een groep van 283 personen van wie de aanvraag lopend is. Personen die met een LOGO-verklaring de afgelopen jaren zijn ingestroomd in de GZ-opleiding worden door vLOGO uit de registratie verwijderd (afgezien van een kleine groep die op het moment van analyse nog niet was geactualiseerd).

De analyses in deze notitie zijn alleen gebaseerd op de groep van bijna 6.500 personen die in de periode 2015-2021 een LOGO-verklaring hebben gekregen, de groep waarvan de aanvraag voor een LOGO-verklaring nog loopt is buiten beschouwing gelaten. Van de personen in het geanalyseerde LOGO-bestand was bekend in welk jaar zij de LOGO-verklaring hebben verkregen, in welk jaar zij zijn afgestudeerd, het geboortjaar, geslacht en welke vooropleiding zij hebben afgerond.

Met behulp van deze gegevens wordt in kaart gebracht:

- De omvang en samenstelling van het vLOGO-bestand en haar instroom-cohorten;
- De duur tussen het verkrijgen van een LOGO-verklaring en afstuderen;
- Verschillen in omvang en samenstelling per LOGO-afgifte jaar.

Meer weten

U vindt deze publicatie en alle andere Nivel-publicaties op www.nivel.nl/publicaties.

Meer informatie over het APV onderzoek: ga naar <https://www.nivel.nl/nl/project/opleiding-tot-gz-psycholoog>

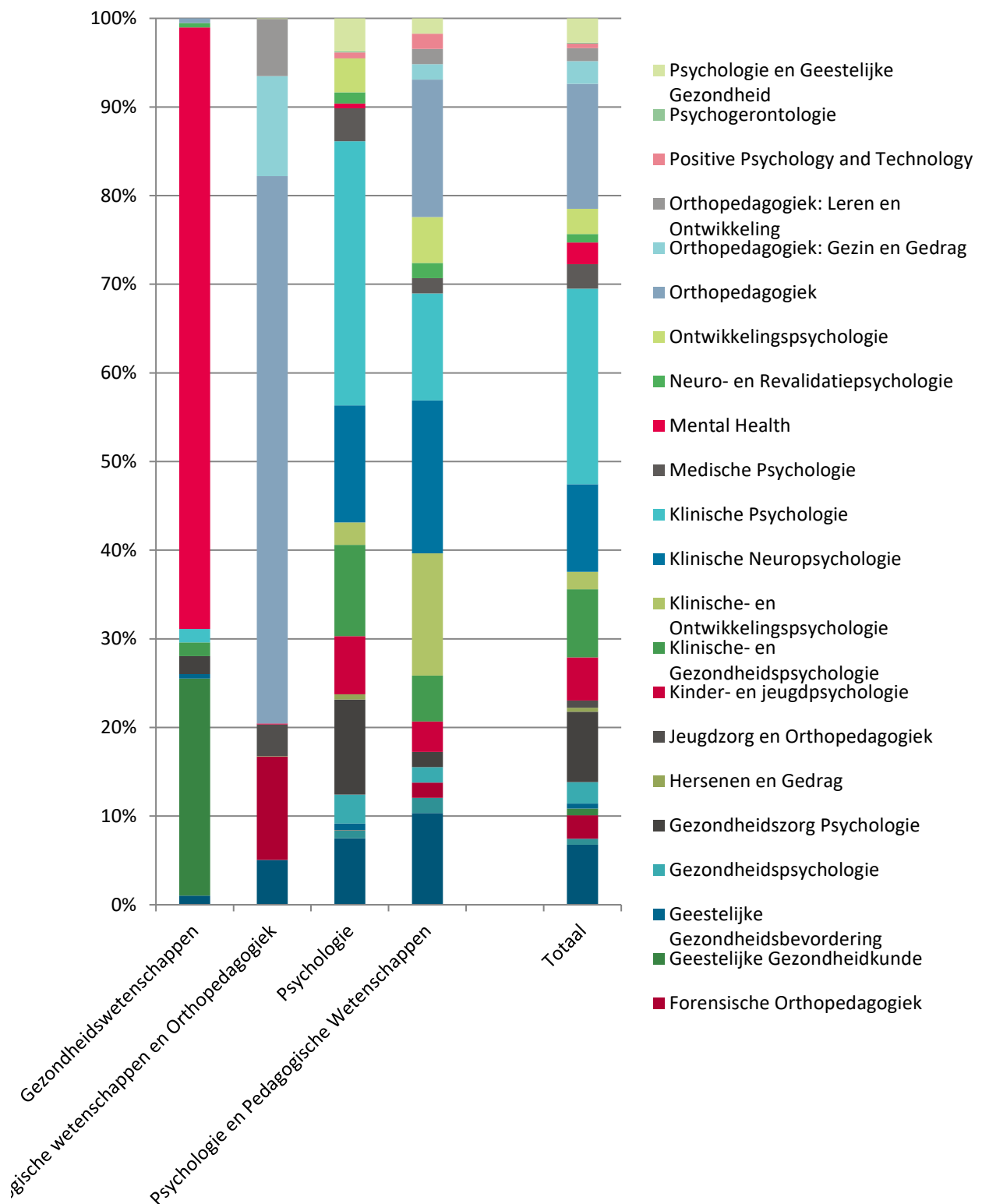
Titelgegevens van deze publicatie

De gegevens uit deze publicatie mogen met de volgende bronvermelding worden gebruikt: Flinterman LE, Batenburg R, Vis E. Het 'stuwmeer' voor de GZ-opleiding: een analyse op basis van gegevens uit de LOGO-registratie Utrecht: Nivel, 2021.

Literatuur

- CO 2018. Capaciteitsplan 2002-2024 Beroepen Geestelijke Gezondheid. Deelrapport 7. Capaciteitsorgaan Utrecht november 2018.

B.1 Bijlage 1: Samenstelling van de groep personen anno februari 2021 waaraan een LOGO-verklaring tussen 2015 en 2021 is afgegeven (en nog niet in de GZ-opleiding zijn ingestroomd), naar vooropleiding

B.2 Bijlage 2: Samenstelling van de groep personen anno februari 2021 waaraan een LOGO-verklaring tussen 2015 en 2021 is afgegeven (en nog niet in de GZ-opleiding zijn ingestroomd), naar afstudeerrichting

